

**T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN KARARSIZLIK DURUMLARI İLE KENDİLERİNE
SAYGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Didem ERTAŞ**

**Psikoloji Ana Bilim Dalı
Psikoloji Programı**

Tez Danışmanı: Yrd. Doç Dr. Mesut YAVUZ

EYLÜL- 2016

**T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN KARARSIZLIK DURUMLARI İLE KENDİLERİNE
SAYGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Didem ERTAŞ
(Y1412.270001)**

**Psikoloji Ana Bilim Dalı
Psikoloji Programı**

Tez Danışmanı: Yrd. Doç Dr. Mesut YAVUZ

EYLÜL- 2016

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Vükûh Lisans Fuz Onay Belgesi

Enstitümüz Psikoloji Ana Bilim Dalı Psikoloji Tezi Vükûh Lisans Programı V1412.176001 numaralı öğrencisi **Öğrenim Üyesi İbrahim ERGÜŞ'ün "ULUS GÖRÜNÜŞLERİNİN KARARSIZLIK DURUMLARININ İLE RENDELLERİNİN SAYGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İYCELENMENİ"** adlı tez çalışması Enstitümüz Yürütme Kurulunun 19.03.2016 tarih ve 2016/47 sayılı kararına olgularına jüri üyelerimiz tarafından bu Tezi Vükûh Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Öğretim Üyesi A. A. Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi : 02/09/2016

1) Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Mesut YAVUZ

2) Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Şahide Güliz KOLELİRAN

3) Jüri Üyesi : Prof. Dr. İbrahim BALCIÖZÜ

Not: Öğrencinin tez savunmasında Başarılı olması halinde bu form, imzalanmaktadır. Aksi halde geçersizdir.

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum LİSE ÖĞRENCİLERİNİN KARARSIZLIK DURUMLARI İLE KENDİLERİNE SAYGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (.../.../20..)

Didem ERTAŞ

ÖNSÖZ

Ergenlerin kimlik gelişiminde şüphesiz kendilerine saygılarının önemi yadsınamaz. Hızla gelişen dünyada ergenlerin de buna uyum sağlamaları kendi gelişimleri içerisinde zor olabilmektedir. Kendilerine saygıyı kazanmaları da birçok unsurdan etkilenir. Yetişkinlerin onların yanında olması, doğru yönlendirmeler yapması bu konuda çok ehemmiyetlidir.

12. sınıf, öğrenciler için hayatlarının dönüm noktalarından birini yaşadıkları bir dönemdir. Bu yüzden bu dönemde verdikleri kararlar yaşamlarını etkileyecektir. Kendine saygı duyan biri hayatıyla ilgili verdiği kararlara da değer verir. Gencin bu süreçlerinde gerek ailesinin gerekse okullarındaki öğretmenlerin, rehberlik servisinin rolü büyüktür. Ergenlerin kendilerine saygılarıyla kararsızlık durumları arasındaki ilişkiyi gördükten sonra onlara bu yönde danışmanlık yapılmasının fayda sağlayacağını düşünmekteyim.

“Lise öğrencilerinin kararsızlık durumları ile kendilerine saygıları arasındaki ilişkinin incelenmesi” adlı tezimi hazırlarken öncelikle manevi desteklerini her daim hissettiğim anneme, babama, ağabeyime minnettar olduğumu belirtmek isterim. Bu araştırmaya Kişisel Bilgi Formu, Kendine Saygı Ölçeği, Kişisel Kararsızlık Ölçeğini doldurarak katkı sağlayan Pendik Gülizar Zeki Obdan Anadolu Lisesi ve Pendik Fatih Anadolu Lisesi 12. sınıf öğrencilerine ve Tez Danışmanım Yrd. Doç. Dr. Mesut Yavuz’ a teşekkür ederim.

Eylül 2016

Didem ERTAŞ

(Rehber Öğretmen)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	viii
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	ix
ŞEKİL LİSTESİ.....	x
ÖZET.....	xi
ABSTRACT	xii
1. GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Durumu.....	1
1.2.Problem Cümlesi.....	2
1.3.Alt Problemler.....	2
1.4.Araştırmanın Önemi.....	3
1.5.Sayıtlılar.....	4
1.6.Sınırlılıklar.....	4
1.7.Tanımlar.....	4
2. İLGİLİ LİTERATÜR ÇALIŞMALARI VE YAPILAN ARAŞTIRMALAR.....	6
2.1.Kendine Saygı ve Benlik Saygısı.....	6
2.1.1.Benlik saygısını etkileyen faktörler.....	9
2.1.2.Eğitim kurumları ve benlik saygısı.....	11
2.1.3.Benlik saygısıyla ilgili araştırmalar.....	12
2.2.Kararsızlık ve Karar Verme.....	14
2.2.1.Karar verme süreci.....	16
2.2.2.Karar verme sürecini sınırlayan etkenler.....	17
2.2.3.Eğitim hayatında karar vermenin önemi.....	17
2.2.4.Karar verme ile ilgili araştırmalar.....	18
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	20
3.1.Araştırmanın Modeli.....	20
3.2.Evren Örneklem.....	20
3.3. Veri Toplama Araçları.....	20
3.3.1.Kişisel bilgi formu.....	20
3.3.2.Kişisel karar ölçeği.....	20
3.3.2.1Kişisel karar ölçeğinin puanlanması.....	20
3.3.3.Kendine saygı ölçeği.....	22
3.4.Verilerin Analizi.....	22
4. BULGULAR.....	22
5.TARTIŞMA VE YORUMLAR.....	48

6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	55
6.1 Sonuçlar.....	55
6.2 Öneriler.....	56
6.2.1 Araştırmacılara.....	56
6.2.2 Uygulayıcılara.....	57
KAYNAKLAR	58
EKLER.....	63
ÖZGEÇMİŞ.....	70

KISALTMALAR

KÖ	:Kararsızlık Ölçeği =KKÖ: Kişisel Karar Ölçeği
KSÖ	:Kendine Saygı Ölçeği
ORT	:Ortalama
SS	:Standart Sapma
ST. HATA	:Standart Hata
TOP	:Toplam
R	:Korelasyon Kat Sayısı
P	:İstatistiksel Anlamlılık
N	:Birey Sayısı
F	:Varyans Analizi

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 4.1: Ölçeklerden Elde Edilen Skorlara İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler.....	22
Çizelge 4.2: Cinsiyet Faktörüne Göre KSÖ, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve KÖ Tanımlayıcı İstatistikleri.....	24
Çizelge 4.3: Cinsiyet Faktörüne Göre KSÖ, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve KÖ Bağımsız Grup T Testi.....	24
Çizelge 4.4: Yaş Faktörüne Göre KSÖ, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve KÖ Tanımlayıcı İstatistikleri	25
Çizelge 4.5: Yaş Faktörüne Göre KSÖ, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve KÖ Anova Sonuçları.....	26
Çizelge 4.6: Babanın Mesleği Faktörüne Göre KSÖ, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve KÖ Tanımlayıcı İstatistikleri	27
Çizelge 4.7: Babanın Mesleği Faktörüne Göre KSÖ, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve KÖ Anova Sonuçları	29
Çizelge 4.8: Annenin Mesleği Faktörüne Göre KSÖ, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve KÖ Tanımlayıcı İstatistikler	30
Çizelge 4.9: Annenin Mesleği Faktörüne Göre KSÖ, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve KÖ Anova Sonuçları	32
Çizelge 4.10: Kendi Evinde Oturup Oturmama Faktörüne Göre KSÖ, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve KÖ Tanımlayıcı İstatistikler.....	33
Çizelge 4.11: Kendi Evinde Oturup Oturmama Faktörüne Göre KSÖ, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve KÖ Anova Sonuçları.....	34
Çizelge 4.12: Babanın Eğitim Durumu Faktörüne Göre KSÖ, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve KÖ Tanımlayıcı İstatistikler	35
Çizelge 4.13: Babanın Eğitim Durumu Faktörüne Göre KSÖ, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve KÖ Anova Sonuçları	37
Çizelge 4.14: Annenin Eğitim Durumu Faktörüne Göre KSÖ, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve KÖ Tanımlayıcı İstatistikleri	38
Çizelge 4.15: Annenin Eğitim Durumu Faktörüne Göre KSÖ, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve KÖ Anova Sonuçları	40
Çizelge 4.16: Gelir Durumu Faktörüne Göre KSÖ, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve KÖ Tanımlayıcı İstatistikler	41
Çizelge 4.17: Gelir Durumu Faktörüne Göre KSÖ, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve KÖ Anova Sonuçları	43
Çizelge 4.18: Hanedeki Birey Sayısı Faktörüne Göre KSÖ, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve KÖ Tanımlayıcı İstatistikler	44

Çizelge 4.19: Hanedeki Birey Sayısı Faktörüne Göre KSÖ, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve KÖ Anova Sonuçları	46
Çizelge 4.20: Kendine Saygı ve Kişisel Kararsızlık İlişki Testi.....	47
Çizelge 4.21: Araştırmacı Kararsızlık ve Aceleci Kararsızlık İlişki Testi.....	48

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1: Benlik Saygısını Etkileyen Faktörler.....9

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN KARARSIZLIK DURUMLARI İLE KENDİLERİNE SAYGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Araştırmanın amacı lise öğrencilerinin kendilerine saygı düzeyleri ile kişisel kararsızlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda İstanbul Pendik ilçesinde bulunan Gülizar Zeki Obdan Anadolu Lisesi ve Fatih Anadolu Lisesi 12. Sınıfta öğrenim gören 139 u kız, 110 u erkek toplam 249 öğrenci ile çalışılmıştır. Söz konusu öğrencilere Kişisel Bilgi Formu, Kendine Saygı Ölçeği, Kişisel Karar Ölçeği uygulanmıştır. Form ve ölçeklerin uygulandığı 2015-2016 eğitim -öğretim yılı Nisan ayı içerisinde gerçekleşmiştir.

Kişisel Bilgi Formunda; yaş, cinsiyet, anne baba mesleği ve eğitimi, oturduğu evin durumu, ailenin gelir düzeyi, ailedeki birey sayısı gibi değişkenler mevcuttur.

Araştırma betimsel ve ilişkisel istatistiksel işlemlere tabi tutulmuştur. Kişisel Bilgi Formu, Kendine Saygı Ölçeği, Kişisel Kararsızlık Ölçeğinden alınan puanlar belirlendikten sonra veriler SPSS (Statistical Package For Social Scientists for Windows Release 10.0) programında analiz edilmiş, manidarlığı $p < 0.05$ düzeyinde sınanmış ve sonuçlar araştırmanın amaçlarına uygun olarak çizelgeler halinde sunulmuştur.

Araştırma sonucuna göre Kendine Saygı ile Kişisel Kararsızlık arasında negatif yönlü, orta derecede istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Kendine saygı düzeyi yüksek öğrencilerin kararsızlık düzeylerinin azaldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Benlik, benlik saygısı, karar verme, kararsızlık.*

ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN SELF ESTEEM OF HIGH SCHOOL STUDENTS AND THEIR PERSONAL INDECISION

ABSTRACT

The aim of this study was to find out the relation between self-esteem of high school students and their personal indecision. This study was carried out to 249 students(139 female, 110 male) personal information form, self-esteem scale, indecision scale. The students were attending to 12th classes in Istanbul-Pendik Gulizar Zeki Obdan Anatolia High School and Fatih Anatolia High School during 2015-2016 educational terms.

Personal information form includes some variables such as age, gender, parents education and their jobs. It also included students' house situation and their family's incomes as well as the number of individuals in their home.

The research was analyzed by using descriptive and correlational analyses. Firstly, the score of self-esteem scale and indecision scale was determined and then the data was analyzed by SPSS. Meaningfulness was examined with $p < 0,05$ level. Results were presented with tables. According to the results; there was a significant relation between self-esteem and indecision negatively. Namely, while the self-esteem of students was increasing, their indecision levels was decreasing.

Keywords: *Ego, self esteem, decision-making, indecision.*

1.GİRİŞ

Bu bölümde araştırmayı kapsayan problem, amaç, önem, sayılılar, sınırlılıklar yer almaktadır. Araştırma konusuyla ilişkili bilgiler, terimler ve kavramlar çeşitli başlıklar halinde ele alınmıştır.

1.1.1 Problem durumu

İnsanoğlu dünyaya geldiğinde tamamen başkalarına bağılıdır. Beslenmesi, bakımı, tehlikelerden korunması gereklidir. Bu bağımlılık birkaç yıl sonra yerini yavaşça bağımsızlaşma faaliyetlerine bırakır ve gittikçe daha çok bağımsızlaşmak ister. Kendi sınırlarını, potansiyelini, özelliklerini keşfetmeye uğraşır. Bu uğraşı gerçekleştirirken de “benlik” denilen bir kavramla hayatına yön verir, kararlar alır.

Kişinin kendini tanıması, özelliklerinin farkında olması en önemli yaşam becerilerindedir. Bireylerin kendi özellikleriyle ilgili fikir sahibi olması ve bu özelliklerin davranış-değer- düşünce üçgeninde tutarlılık ve devamlılık göstermesinin ergenlikte başladığını söyleyebiliriz. Ergen kendiyle ilgili önemli kararlar almaya da başlar. Bunu gerçekleştirirken de olumlu benlik kavramına sahip olması ona yardımcı olacaktır.

Ergenlik dönemi gencin bir sonraki okulu ve mesleği seçmek gibi daha sonraki hayatını etkileyen iki önemli seçim kararının alındığı bir yaş dilimidir. Ergen lisedeyken hangi branşa ayrılacağına, hangi seçmeli dersleri alacağına karar vermek ve bunlara dayalı olarak hangi yükseköğretim programlarına gireceğini belirlemek durumundadır(Kulaksızoglu,2004).

Kendi ilgi ve yetenekleriyle uyumlu kimlik duygusunu geliştirebilmiş olan ergen, gelecek yaşamıyla ilgili kararlarını vermeye başlamış; kendine özgü değerler sistemi oluşturarak kişisel ve mesleki planlar oluşturma aşamasına geçmiştir. Kimlik krizi ise, ergenin bu türden kararlar alamamış olmasını, gelecekle ilgili herhangi bir plan yapamamış olmasını göstermektedir (Akt. Bağlıkol, 2010)

Ergenler, eğitimleri ve meslekleri hakkında karar vermede bilgilendirilmeye ve yönlendirilmeye ihtiyaç duyarlar. Onlara kendi ilgi, yetenek, kişilikleriyle alakalı ve mesleklerle ilgili farkındalıklar oluşturmak faydalı olacaktır. Böylece kendilerine daha uygun mesleki kararı da verebileceklerdir.

Bireyin kendisine ilişkin değerlendirmeleri ile kararsızlık arasında önemli bir ilişki söz konusudur (Walsh & Osipow, 1973). Bireyin kendini değerlendirmesinden çıkan sonuçlardan biri de kendilik saygısıdır. Bireyin kendini değerlendirmesi sonucunda oluşan kendilik saygısı ile psikolojik sağlık arasında önemli bir ilişki vardır (Schweitzer, Seth-Smith, & Callan, 1992). Kendilik saygısı, kendilik değerinin, kendine güvenmenin veya kendine kabulün kişisel ve bütünsel boyutlarını ifade eder. Bununla birlikte kendini değerli görme ya da değersiz görme bireyin vereceği kararları etkilemektedir (Beswick, Rothblum & Mann, 1988). Toplumsal ve kültürel faktörlerin kararsızlıkla kendilik saygısı arasındaki ilişkilerde rol oynayıp oynamadığı incelemeye değer bir konudur. Ayrıca karar ve kendilik saygısı gibi kavramlar kültürel ve sosyal etmenlerden oldukça etkilenebilecek kavramlardır (Akt. Sarı, 2007).

1.1.2 Problem cümlesi

İstanbul ili Pendik ilçesindeki 12.sınıf öğrencilerinin kendine saygı düzeyleri ile kişisel kararsızlık durumları arasındaki ilişki nasıldır?

1.1.3 Alt problemler

- 1) İstanbul ili Pendik ilçesindeki 12.sınıf öğrencilerinin kendine saygı düzeyleri nasıldır?
- 2) İstanbul ili Pendik ilçesindeki 12.sınıf öğrencilerinin kendine saygı düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?
- 3) İstanbul ili Pendik ilçesindeki 12.sınıf öğrencilerinin kendine saygı düzeyleri yaşlarına göre farklılaşmakta mıdır?
- 4) İstanbul ili Pendik ilçesindeki 12.sınıf öğrencilerinin kendine saygı düzeyleri baba mesleklerine göre farklılaşmakta mıdır?
- 5) İstanbul ili Pendik ilçesindeki 12.sınıf öğrencilerinin kendine saygı düzeyleri anne mesleklerine göre farklılaşmakta mıdır?

- 6) İstanbul ili Pendik ilçesindeki 12.sınıf öğrencilerinin kendine saygı düzeyleri babanın eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
- 7) İstanbul ili Pendik ilçesindeki 12.sınıf öğrencilerinin kendine saygı düzeyleri annenin eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
- 8) İstanbul ili Pendik ilçesindeki 12.sınıf öğrencilerinin kendine saygı düzeyleri oturduğu evin durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
- 9) İstanbul ili Pendik ilçesindeki 12.sınıf öğrencilerinin kendine saygı düzeyleri ailenin toplam gelirine göre farklılaşmakta mıdır?
- 10) İstanbul ili Pendik ilçesindeki 12.sınıf öğrencilerinin kendine saygı düzeyleri evdeki birey sayısına göre farklılaşmakta mıdır?
- 11) İstanbul ili Pendik ilçesindeki 12.sınıf öğrencilerinin kişisel kararsızlık durumları nasıldır?
- 12) İstanbul ili Pendik ilçesindeki 12.sınıf öğrencilerinin kendine saygı düzeyleri ile kişisel kararsızlık durumları arasında ilişki var mıdır?

1.1.4 Araştırmanın önemi

Yapılan literatür çalışması sonucu 12.sınıf öğrencilerinin kendine saygı ile kişisel kararsızlık durumları arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Böyle bir araştırmanın yapılmamış olması araştırmayı önemli kılmaktadır. 12. sınıf öğrencilerinin içinde buldukları dönem itibariyle çeşitli konularda önemli kararlar vermeye başlamaları ve bu kararların hayatlarını önemli derecede etkileyeceği dikkate alındığında araştırmanın önemi bir kez daha anlaşılmaktadır. Bu yüzden 12.sınıf öğrencilerinin kişisel kararsızlık durumları tespit edilmelidir. Bunların yanında 12.sınıf öğrencilerinin kendilerine saygıları, kendini kabul düzeyleri hakkında da bize fikir vereceğinden, öğrencileri bu yönde tanıyıp rehberlik etmek çalışmanın sağladığı faydalardandır.

Kendine saygı ile mesleki doyum, karar verme stratejileri, bağımlılık, anne baba tutumları gibi alanlarda ve kişisel kararsızlık ile sürekli kaygı arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalar ülkemizde yapılmıştır. Bu araştırmanın 12.sınıf öğrencilerinin kendilerine saygıları ile kişisel kararsızlık durumları arasındaki ilişkiyi araştırarak, alana katkı sağlaması hedeflenmektedir.

1.1.5 Sayıtlar

- 1) Araştırmaya katılan katılımcılar gerçek görüş ve algılarını ifade edeceklerdir.
- 2) Seçilen örneklem evreni temsil etmektedir.
- 3) İstanbul ili Pendik ilçesi 12.sınıf öğrencilerinin kendine saygı düzeyleri 20 maddelik kendine saygı ölçeği ile belirlenebilir.
- 4) İstanbul ili Pendik ilçesi 12.sınıf öğrencilerinin kişisel kararsızlık durumları 18 maddelik kişisel kararsızlık ölçeği ile belirlenebilir.

1.1.6 Sınırlılıklar

- 1) Araştırma İstanbul ili Pendik ilçesinde yer alan orta öğretim kurumlarını kapsar.
- 2) Araştırma örnekleme giren lise öğrencilerinin görüşleri ile sınırlıdır.
- 3) Araştırma 2015-2016 eğitim öğretim yılı bilgilerini içerir.
- 4) Araştırma genel amaç ve bu amaç doğrultusunda oluşturulan alt problemlerle sınırlıdır.

1.1.7 Tanımlar

Ben: Benlik, kişilik çoğunlukla eş anlamlı olarak kullanılır. Kişiyi başkalarından ayıran duygu, tutum ve davranışların tümünün örgütlenmiş bütünüdür. Benlik kavramı ise insanın kendi benliğini algılayış ve kavrayış şeklidir (Yiğit, 2010).

Benlik Tasarımı: Kalıtsal yeteneklerin birbiri ile olan ilişkisinin ürünüdür. Birey doğum öncesi dönemden itibaren birçok uyarılar alır. Uyarıcıların yorumlanması ile algılar oluşur. Algıların soyutlama ve genelleme yoluyla birleşmesiyle ise kavramlar oluşur . Bireyin kendisiyle ilgili isimlendirilmiş, anlam kazanmış ben algıları, basit ben kavramlarını oluşturur. Basit ben kavramları birleşir, karmaşık ben kavramları oluşur. Birbirinden farklı çok sayıda özelliklere ilişkin ben kavramları birbirini etkiler, birleşir ve “ben kavramları sistemi” yani benlik tasarımı oluşur (Kuzgun, 1988).

Kimlik: Erikson’ ın kimliği “Bireyin Ben kimim?, Ne olacağım? gibi soruları yanıtlamak amacıyla geliştirdiği duygu” olarak tanımladığını görmekteyiz. Kimlik krizi kavramından ise kendini tanımlama sürecini anlatmak için bahseder. Ancak bu durum sağlıklı bir psikolojik gelişimin bir parçasıdır, anlayışına da sahiptir (Atkinson, 1999).

Benlik Saygısı: Benlik imgesinin beğenilip beğenilmemesi benlik saygısını oluşturur. Benlik saygısı; kendini olduğundan aşağı veya olduğundan üstün görmeden kendinden memnun olmaktır. Kendini değerli, olumlu sevmeye değer bulma, kendini olduğu gibi kabullenmeyi, özüne güvenmeyi sağlayan olumlu ruh haline denir (Yörükoğlu,1993).

Kararsızlık: Kararsızlığın hayatımızda meydana getirdiği belirsizliğin önemli bir problem yarattığını düşünen Kuzgun (2005), ‘kararsız’ kavramını şöyle tanımlar; “ Verdiği kararı hemen değiştirmeye kalkışma, hiçbir karardan hoşnut olmama.” Kararsızlık aynı zamanda bir karar verme stratejisi olarak tanımlanır, uygun ve etkili karar vermeyi güçleştiren bir sorun olarak düşünülür. Kuzgun (2005)’un belirttiğine göre, Robinson, yapılan çeşitli sınıflamalarda karar verme sorumluluğunu üstlenme ve bunun için sistemli araştırma yapma ölçütünü başarılı ve etkili bir karar için temel kabul etmektedir (Akt. Arslan, 2007).

Lise: Türk eğitim sistemine göre sekiz yıllık ilk ve ortaokulunu bitirmiş olan 14-18 yaş arası öğrencileri, en az dört yıllık bir eğitimle üniversiteye hazırlayan orta öğretim kurumudur.

Ergenlik: Kişiliğin toplumsal nitelik kazandığı bir arayış dönemidir. 11-20 yaş arasını kapsar. Ergenler bu arayışta kim olduğunu, neye değer vereceğini, kime inanacağını, amacını bulmaya çalışır(Yavuzer,1998).

Kendine saygı: Kişinin kendini bir nesne olarak ele alıp değerlendirmesi ile hakkında vardığı yargılara, yani öz kavramına karşı geliştirdiği tutumdur ve öz kavramının duyuşsal yanıdır. Kendine Saygı, kendini önemli görme, kendini kabul gibi kavramlarla betimlenen veya bu kavramları içeren bir üst kavram olarak düşünülebilir. Kişinin özüne ilişkin değerlendirmeleri kendine saygı, öz saygı gibi terimlerle de ifade edilir (Kuzgun, 2005).

2. İLGİLİ LİTERATÜR ÇALIŞMALARI VE YAPILAN ARAŞTIRMALAR

2.1.Kendine Saygı ve Benlik Saygısı

Türkçede “öz saygı”, “kendilik saygısı” , “öz -değerlik duygusu” olarak da ifade edilen (Dilmaç ve Ekşi, 2008) benlik saygısı; bireyin kendisine yönelik geliştirdiği olumlu ya da olumsuz tutum(Rosenberg,1965) ; kendisine ilişkin yaptığı ve alıştığı gibi devam ettirdiği(Coopersmith, 1967)pozitif ya da negatif sübjektif değerlendirmeler ve yargılar (Kundu ve Rani,2007); kendisini ne kadar iyi ödüllendirdiği, değerlendirdiği, onayladığı , sevdiği (Blascovich ve Tomaka, 1991) ve değer verdiği (Baumeister ve diğ.,2003); kendisi için sahip olduğu genel saygı düzeyi(Harter,1993); benlik değerinin , kendisine güveninin ya da kendisini kabulünün kişisel ve bütünsel duyguları (Leary,1996);kendi benliğini duygusal ya da değerlendirmeci takdiri(Neiss ve diğ.2005) şeklinde tanımlanır(Akt.Tunç, 2011).

Rogers’a göre “benlik” kişinin hem kendisini nasıl gördüğü hem de çevresindekilerin onu nasıl biri olarak gördüğü ile yakından alakalıdır. Rogers, bir diğer açıklamasını “gerçek benlik” ve “ideal benlik” kavramları üzerinden yapmıştır. “Gerçek benlik”; bireyin algılamaları ile oluşurken, “ideal benlik” olması gerektiğine inandığı özellikleri kapsar(Akt. Özçiçek, 2014). İdeal benlik ile gerçek benlik arasındaki farkın artmasının benlik saygısının düşmesine sebep olabileceğine yapılan araştırmalarda rastlanmıştır.

Kişinin kendine saygı duyması için üstün bireysel özelliklere sahip olması gerekli değildir. Zira yukarıdaki bilgilere bakıldığında benlik saygısı kendini olduğu gibi kabul edip kendinden memnun olma hali olduğundan bahsedebiliriz. Kendini olumlu, beğenilmeye ve sevmeye değer bulmaktır ve bu da kendine güvenmeyi beraberinde getirir. Yapılan araştırmalarda öz saygı, benlik saygısı, kendine saygı gibi kavramların aynı anlamlarda kullanıldığı görülmüştür.

Bütün bu bilgiler ışığında benlik kavramı ve benlik saygısı arasındaki farkı kısaca şöyle söyleyebiliriz. Benlik kavramında bireyin sahip olduğu özellikleri hakkında fikri,

farkındalığı vardır. Benlik saygısı ise bireyin sahip olduklarıyla ilgili duygu, düşünceleri ve duyduğu hoşnutluktur. Benlik saygısının kişinin başta psikolojik, duygusal, zihinsel, sosyal gelişim yönleri açısından etkisi büyüktür. İnsanın kendini değerli bulması, yetenek ve başarılarını dikkate alması, toplumda kabul görme, kendi özelliklerini benimseme benlik saygısının temel taşlarındandır.

Yörükoğlu ergenliği benlik saygısı için kritik bir dönem olarak görür. Bu dönemde fiziksel, psikolojik, sosyal olarak hızlı gelişim aşamaları görülebildiğinden benlik saygısını da geliştirmeye çalışmak zor olabilir. Ergen kendini genel özellikleri açısından düşünmeye başlar, önceki yaşantılarını gözden geçirir. Benlik kavramının beğenilmesi benlik saygısının gelişmesini sağlar. Çocukluktan erişkinliğe geçilen dönem olan ergenlik çağında benlik kavramı ön plandadır. Ergen dışı donuk ruh halini içe çevirmeye başlar. Duyguların ve yaşama dair hedeflerin farkında olmaya doğru ilerler. Benlik kavramı bu süreçte dalgalanmalar gösterebilir. Zira ergen kendine uygun kimlik arayışındadır.

Yavuzer(2001) birçok değişkenin benlik saygısı üzerindeki etkililiğini saptamak için araştırmalar yapmıştır. Çalışmaları sonucunda sosyo- ekonomik-kültürel seviye, cinsiyet, anne babanın mesleği, anne babanın eğitim düzeyi, anne babanın çocuğa ilgisi, akademik başarı, spor yapma, kardeş sayısı, doğum sırası gibi değişkenlerin benlik saygısı ile ilişkili olduğunu bulmuştur. Aile içi iletişim, şefkat, karşılıklı sevgi benlik saygısı için önemli rol oynar.

Özellikle erken çocukluk döneminde benlik saygısı için çocuğa sevecen ve anlayışlı yaklaşılmalıdır. Aileler çocukların tüm temel ihtiyaçlarını karşılamalıdır. Aksi halde çocukta gergin ve huzursuz bir ruh hali hâkim olacağından sağlıklı kişilik gelişimi elde edemeyebilir. Bunlarla birlikte ebeveynler çocuklarına model olduğundan yüksek benlik saygısına sahip şekilde davranışlar sergilemelerinin sonucunda çocukları da onlar gibi olacaktır. Bu yüzdendir ki ebeveynlerin birbirleriyle iletişimleri de önemli bir husustur.

Yavuzer(1998), anne baba tutumlarının benlik saygısındaki rolünü çok önemsemektedir. Ebeveynlik tutumları kültürden kültüre farklılık göstermesinin yanında aileler arasında da farklılaşır. Söz konusu tutumlar kişilik gelişiminde etkilidir. Sürekli eleştirilen, önemsenmeyen, kendini ifade etmesine imkan sunulmayan çocuk içe kapanık, huzursuz,

saldırgan bir kişilik yapısına sahip olabilir. Yüksek benlik saygısına sahip çocukların aileleri de öz güveni yüksek, iletişim becerileri gelişmiş, güven veren ve hoşgörülü tepkiler gösteren bireyler olabilmektedirler.

Benlik saygısı, çocuğun fikirlerine değer verilen, anne babasından destek gören, yani insan olarak kendisine değer verilen bir ortamda gelişir. Çocuğu olduğu gibi kabul eden, onu yüreklendiren aile üyeleri, çocuğun benlik değerinin tohumlarını ekmeye başlar (Yavuzer, 2001).

Kendine saygıda da yaşamın ilk altı yılının önemini vurgulayan Yavuzer(2002a) 0-6 yaş arası, çocuk gelişiminin hızla yönlendiği önemli yıllar olduğunu savunur. Bu erken gelişim yıllarında temeli atılan fiziksel, psikososyal gelişim ve kişilik yapısının ileri yaşlarda aynı yönde gelişmesi muhtemeldir. Çocuk gelişiminin kendine özgü dinamikleri vardır ve her gelişim evresi büyük oranda daha önceki evreler tarafından belirlenir. Yapılan araştırmalar, çocukluk yıllarında kazanılan davranışların yetişkinlik evresine gelindiğinde, bireyin kişilik yapısını, tavır, alışkanlık, değer yargılarını büyük oranda şekillendirdiğini göstermiştir.

Benlik bireyin kendine duyduğu saygı üzerinde etki yapar. Bu durum şu şekilde gerçekleşmektedir:

Saygınlık ve kabul görme: Bireyin kendi yaşantısındaki önemli olan kişilerin geribildirim ve davranış biçimleri onu etkiler. Çünkü bize yakın olan kişilerin bizi objektif değerlendirdiğine otomatik olarak inanma eğilimi gösteririz.

Mazideki başarı ve başarısızlıklar ve elde edilen statüler: Başarı, tanınma ve fark edilme bireyin kendi hakkındaki değerlerine ilişkin test görevi yaparlar.

Kendi değerinin az takdir edilmesi: Kendi değerini korumak için diğer kişilerin yargılarını reddetmek veya onlardan indirim yapmak bireyi denge pozisyonunda tutar. Buna karşılık, kendi hatalarına ve diğer kişilerin hareketlerine çok duyarlı olmak da bireyin kaygı ve kendine güvensizlik duygusunu çoğaltır (Altuğ, 2004).

2.1.1. Benlik saygısını etkileyen faktörler

Şekil 2.1: Benlik Saygısını Etkileyen Faktörler (Tunç, 2011).

Şekil 2.1’ de gösterildiği gibi benlik saygısını etkileyen birçok etmen bulunmaktadır. Bunların yanında benlik saygısının gelişiminde kalıtımın da çevrenin de etkisinden bahsedebiliriz. Kalıtım ve çevreden hangisinin insan gelişiminde daha önemli olduğu sorusuna kesin bir cevap vermek mümkün değildir. Gelişimin bazı alanlarında kalıtım, bazı alanlarında ise çevre daha etkilidir. Bir çocuğun fiziksel özelliklerinin belirlenmesinde kalıtımın; dil gelişimi, kişilik özellikleri, yetiştirme tarzı gibi konularda çevrenin rolü daha fazladır(Selçuk, 2004).

Voltan Acar(2003) “Terapötik İletişim” adlı kitabında başkasına saygı duymayan birinin kendine de saygı duyamayacağını belirtir. Bu saygıyı iletebilmek için kişi empati içinde

olmalıdır. Çuhadaroğlu(1986) ise benlik saygısı ve ruh sağlığı ilişkisini incelemiş, psişik izolasyon, psikosomatik belirtiler, depresyon gibi rahatsızlıkların benlik saygısıyla ilgili olduğunu tespit etmiştir. Tüm bunların yanında benlik saygısı yüksek kişilerin, yaşam doyumlarının ve ruhsal sağlıklarının iyi durumda olduğunu savunan araştırmacılar da mevcuttur.

Ruh sağlığı başkalarıyla ilişkileri, iletişimleri, akademik başarıları ve mesleki seçimini etkileyebilmektedir. Olumlu benlik saygısına sahip kişilerin özelliklerine baktığımızda da kişinin kendini kabulü ve çevreye uyumu söz konusuysa bu dinamiklerin olumlu bir benlik kavramı oluşturduğu söylenebilir.

Özer(2001) Olumlu benlik kavramına sahip kişilerin özellikleri:

- 1) Kendilerini yeterli ve zeki bulurlar.
- 2) Onay gördükleri insanlara yaklaşırlar.
- 3) Kararları ve algılarına güvenirlar.
- 4) Grup tartışmalarında aktif rol alırlar, sadece dinlemeyi tercih etmezler.
- 5) Düşüncelerini çekinmeden açıklar, fikirlerini savunurlar.
- 6) Kendilerini kabul edilemeye değer, önemli, yararlı kişiler olarak algırlarlar.
- 7) Başarma arzusu, iyimserlik, mücadelelilik gibi özellikleri vardır.

Özer (2001) Olumsuz benlik kavramına sahip kişilerin özellikleri:

- 1) Olağandışı fikre sahip olduklarında bunu açıklayamazlar, eleştirilmekten korkarlar.
- 2) Daha çok içsel problemleriyle ilgilenirlar, dışa dönük olmaktan kaçınırlar.
- 3) Kendilerini diğerlerinden daha aşağıda görürler.
- 4) Kendilerini utangaç, yetersiz, depresif hissederler.
- 5) İtaat etmeye meyillidirlar ve bağımlıdırlar.
- 6) Başkalarına kolay kolay güvenmezler, çabuk umutsuzluğa kapılırlar.

2.1.2.Eğitim kurumları ve benlik saygısı

Okul, belirlenmiş bazı bilgi kalıplarıyla beceri ve tutumların öğretilmesini sağlayan sosyal bir kurumdur. Burada en önemli görev öğretmenindir. Yetersiz ilgi ve sevgiyle büyüyen çocuk dahi sınıftaki başarıları, sosyal uyumu, olumlu davranışları ile

öğretmenin dikkatini çekip takdirini kazanabilir. Böylelikle toplumun bir parçası olduğunu anlar, kendine olan güveni yükselir (Yavuzer, 2002a).

Yavuzer (2002b)'e göre okul, gelişim evrelerinin en hızlı olduğu dönemde çocukların yeteneklerini geliştirmeye çabaladığı, ilişkilerini kurduğu, toplumsal rollerini tanımladığı yerdir. Özsaygı, kişiler arası iletişimde yetenek, sosyal problemleri çözmeye, liderlik duygularının gelişimi gibi becerileri çocuk okulda geliştirme imkanı yakalar. Öğretmenlerin rolü de burada önemlidir.

Öğretmen-öğrenci iletişiminin etkili ve sağlıklı olabilmesi için öğrencilerin korkutulmaması, yargılanmaması, aşırı şekilde denetlenmemesi gerekir. Aksi halde öğrenciler kendine güvenlerini kaybeder ve değersizlik duygusu yaşarlar. Buna karşın öğrencilere benlik saygısı kazandırılmalıdır. Onların fikirleri dinlenmeli, başarıları onaylanmalı ve ödüllendirilmelidir. Bizzat isimleri kullanılarak önceki başarılarına atıfta bulunulmalıdır (Erdoğan, 2005).

Ergenlere yönelik olumlu kabul, onların benlik yapılarını güçlendirmektedir. Onlara bu tutumla yaklaşmak yetişkinlere daha çok güvenmelerini sağlar. Çünkü saygı, sevgi, kabule ihtiyaçları vardır. Böylece ben değerlerini olumlu algırlarlar. Kendilerini gerçekleştirme potansiyeline sahiptirler. Yetişkinler destekleyici sosyal ortamı sağlarsa, olumlu yönde gelişimlerini devam ettirebilirler. Özellikle öğretmenler, onlara samimi ve kabul edici iletişimle iç dünyalarına duyarlı olarak, özsaygılarını geliştirebilirler.

Yavuzer (2002b) “Okul Çağı Çocuğu” adlı kitabında sağlıklı benlik değeri için, çocukların aşağıdaki özellikleri elde etmeye çalıştıklarını belirtmiştir.

- a) Güven Duygusu
- b) Amaç Duygusu
- c) Kişisel Yeterlik ve Gurur
- d) Sorumluluk Duygusu
- e) Katılımcılık Duygusu
- f) Kendini Kontrol Etme, Disiplin Duygusu
- g) Cesaretlendirme, Destekleme, Takdir Duygusu
- h) Hataları ve Başarısızlıkları Kabullenme Duygusu
- i) Aileye Sahip Olmanın Getirdiği Benlik Değeri

2.1.3. Benlik saygısıyla ilgili yapılan araştırmalar

Çuhadaroğlu (1986) ‘‘Adolesanlarda Benlik Saygısı’’ adlı bir araştırma yapmıştır. 20 psikotik, 20 n6rotik, 20 kontrol grubu ile çalışmıştır. Bulgular şu y6ndedir:

- 1) Benlik saygısı her iki hasta grubunda daha d6şuktur.
- 2) Kızlarda benlik saygısı daha azdır.
- 3) Hasta gruplarda benlik saygısı bazı fakt6rlere g6re değişkenlik g6stermiştir. Bu fakt6rler: Kendilik kavramının s6rekliliği, insanlara g6venme, eleştiriye duyarlılık, tartışmalara katılma, anne baba ilgisi, babayla ilişki, bazı savunma mekanizmalarını kullanma, sosyo demografik 6zellikler.
- 4) Gruplarda ebeveyn ilgisinin çokluğuyla benlik saygısı arasında 6nemli bir ilişki saptanmamıştır.
- 5) Babayla sosyal ilişkiler benlik saygısını etkiler.

Pişkin (1997) T6rk ve İngiliz lise 6đrencilerinin benlik saygılarını incelemiş, k6lt6rler arası karşılaştırmalı bir araştırma yapmışlardır. Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri uygulanmıştır. Sonuçta İngiliz 6đrencilerinin benlik saygıları, T6rk 6đrencilerden daha y6ksek bulunmuştur. T6rk kız ve erkek 6đrencilerin benlik saygı d6zeyleri arasında 6nemli fark yokken, İngiliz erkekleri İngiliz kızlardan daha y6ksek benlik saygısı puan ortalamasına sahiptir. Ayrıca araştırmaya g6re İngiliz ve T6rk 6đrencilerinin benlik saygısı ile akademik başarıları ilişkilidir.

Suner (2000) farklı liselerde eğitim g6ren liseli ergenlerin benlik saygısı, s6rekli kaygı d6zeyi, akademik başarıları arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırma yapmıştır. ‘‘Benlik saygısı ve akademik başarı arasında negatif y6nl6 anlamlı bir ilişki vardır. Okul t6r6, sosyo-ekonomik d6zey benlik saygısını etkiler ve 6zel okulda 6đrenim g6ren 6đrencinin benlik saygısı daha y6ksektir. Ergenlerin fiziksel g6r6n6mlerini değerlendirmesiyle benlik saygıları arasında ilişki vardır. Ailenin ergenin doğru davranışlar sergilediği konusundaki inancı ile onun benlik saygısı arasında ilişki s6z konusudur. Ebeveyniyle olumlu ilişkide olan ergenin benlik saygısı ve akademik başarıları olmayanlara g6re daha y6ksektir’’ sonuçları ortaya konmuştur.

Aktuğ (2006) araştırmasında ergenlerin yaşadıkları akran baskısı ile genel benlik saygıları, akademik benlik saygıları, aile benlik saygıları arasında negatif y6nde anlamlı

ilişkiye rastlamıştır. Aynı araştırmada sosyal benlik saygısı puanlarının cinsiyete göre farklılaştığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Çankaya (2007) benlik saygısının liseli ergenlerde cinsiyet, sosyal kaygı, akademik başarıya göre değişip değişmediğini incelemek için araştırma yapmıştır. Sonuca göre akademik başarısı yüksek öğrencilerin benlik algı puanları da yüksek çıkmıştır. Ayrıca sosyal kaygısı düşük öğrencilerin benlik saygısı düzeyinin yüksek olduğu görülmüş, benlik saygısı düzeylerinde cinsiyete göre anlamlı fark saptanmamıştır.

Dilmaç ve Ekşi (2008) üniversite öğrencilerinin benlik saygıları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmada Benlik Saygısı Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği kullanılmıştır. Sonuç olarak yaşam doyumu ile benlik saygısı arasında olumlu yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Çevik ve diğ. (2009) 11. sınıf öğrencilerinin benlik saygı düzeylerinin cinsiyet ve yakın arkadaş sayıları ile ilişkisini incelemiş, anlamlı bir farklılığa rastlamamışlardır. Ancak ailelerinin arkadaşlık ilişkilerine müdahale etmediği öğrencilerin benlik saygı puanları daha yüksek çıkmıştır. Ergenin karşı cinsten arkadaşının olması kendine ilişkin algısını olumlu etkiler, sonucu da saptanmıştır.

Aktaş (2011) liseli ergenlerin benlik saygısı ile algılanan ebeveyn tutumları arasındaki ilişkisini bazı değişkenler açısından incelemiştir. Sonuç olarak cinsiyet, kardeş sayısı, okul türü açısından öğrencilerin benlik saygıları farklılaşmamaktadır. Diğer taraftan yüksek gelirli, spor yapan, hobileri olan öğrencilerin benlik saygısı yüksek bulunmuştur. Aynı araştırmada algılanan demokratik anne baba tutum puanları arttıkça benlik saygısı da artar, koruyucu ve otoriter anne baba tutumu puanları arttıkça benlik saygısı düşer, sonucuyla karşılaşılmıştır.

Akça (2012) genç yetişkinlerde algılanan anne baba tutumlarının kendini toplama gücü ile benlik saygısı arasındaki ilişkisini incelemiştir. Davranışlarını anneleri yönlendiren öğrencilerin benlik saygısı yüksek olurken, yüksek benlik saygılı genç yetişkinlerin kendini toplama gücü de yüksek bulunmuştur. Çalışmada benlik saygısını yaşın etkilemediği ancak erkeklerin benlik saygısının kadınlardan anlamlı düzeyde yüksek olduğu da ortaya çıkmıştır.

Aydoğan (2012) “Akademik erteleme davranışının benlik saygısı, durumluk kaygı, öz yeterlik açısından açıklanabilirliğinin incelenmesi” adlı çalışmasında “Düşük benlik saygısı akademik erteleme davranışını anlamlı düzeyde açıklar” sonucuyla karşılaşmış, Kınter ise aynı yıl üniversite öğrencilerinin dini hayatın inanç boyutundan aldıkları puanların yükselişine paralel olarak benlik saygısı puanlarının da yükseldiğini gözlemiştir. Buna karşılık dindarlığın ibadet, etki boyutları, öznel dindarlık algısı ile benlik saygısı arasında anlamlılık düzeyine ulaşan herhangi bir ilişkiye rastlanmamıştır

Eriş (2013) liseli ergenlerin benlik saygı düzeyleri ile sosyal kaygı düzeyleri arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler olduğunu tespit etmiştir,. Sonuç bulgularına göre cinsiyet, yaş, anne babanın beraber yaşama durumu, baba çalışma durumu, sosyo-ekonomik düzey, karşı cinsten özel bir arkadaşına sahip olma durumuna göre benlik saygı, genel saygı düzeyi farklılaşmamıştır.

Saygılı (2015) üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmada en düşük benlik saygısına hazırlık sınıfı öğrencilerinin sahip olduğunu, doktora öğrencilerinin en yüksek benlik saygısı puanı aldığını bulurken, Altıok ve ark. çalışmalarında yaş, son sınıfta okumak, yaşantıdan memnun olma, gelecekte umutlu olma değişkelerinin benlik saygısı puanları üzerinde önemli düzeyde etkisi olduğunu saptamışlardır.

2.2.Kararsızlık ve Karar Verme

Her insan zaman zaman karar vermek zorunda kalır ve verilen her karar hayatı şekillendirir. Bu kararların yüksek riskleri ve önemli sonuçları olabilir. Bu yüzden insanlar belirsizlikten kurtulmak için çok çabuk karar verebilir, keyfi kararlar alabilir ya da uzun süre kararsız kalabilirler. Sonuçta verilen karar ortalama bir karar da olabilir.

Karar verme bilişsel, düşünsel bir süreç olarak başvurduğumuz yaşam aktivitelerindedir. Gerek duyulduğunda bir problem çözmek amacıyla mevcut seçeneklerden birini seçmek olarak da tanımlanabilir. Bireyler karar verme durumlarında farklı farklı stratejiler kullanabilmektedirler ve karar verme süreçlerinde zamanlamada farklılıklar olabilmektedir. Kuzgun (2000)’ a göre karar vermede 3 koşul bulunur:

- 1) Karar verme ihtiyacını ortaya çıkaran zorluğun hissedilmesi
- 2) Bu zorluğu giderecek birden çok seçeneğin varlığı

3) Kişinin bu seçeneklerden birine yönelme özgürlüğünün olması

Günlük yaşantıda oluşan hızlı değişiklikler bireyi çabuk ve doğru kararlar almaya yöneltmektedir. Bu nedenle kararsızlık durumu günümüz insanının yaşadığı önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Kararsızlık durumu farklı etmenlerden (sosyal destek, bilgi eksikliği, çatışma, kaygı ve kendilik saygısı vb. gibi) kaynaklanmaktadır (Güçray, 1998; Haraburda, 1998). Kararsızlığın ortaya çıkma durumu ve süresi psikiyatrik ölçüt olarak da değerlendirilmektedir (American Psychiatric Association, 1994). Kararsızlık durumunun birçok çeşidi (örn. mesleki kararsızlık, eş seçme, değer tercihleri vb.) söz konusudur (Germeijs & De Boeck, 2002). Kararsızlığın nasıl ortaya çıktığı bir tartışma konusu olmuş, bu konuda farklı teoriler ortaya konulmuştur (Etzioni, 1992; Janis & Mann, 1977). Bununla birlikte kararsızlık durumunun nasıl ölçüleceği de araştırmacıların ilgisini çekmiştir (Akt. Sarı, 2007).

Peavy (1981) psikolojik danışma sürecini “danışanı karar vermeye davet etmek” olarak değerlendirmektedir. Psikolojik danışmanların psikolojik danışma süreci içerisinde, karar verme ve problem çözme konuları üzerinde yoğunlaşmalarını önermektedir. Tyler (1961) ise, psikolojik danışma hizmetinin seçimler ve karar verme olgularına yönelik olduğunu belirtmektedir. Osipow (1999) ve Slaney (1988)’ e göre kariyer psikolojisi alanında bireylerin mesleki kararını vermesine yardım etmek bu alanın en önemli konusudur. Kariyer danışmanlarının temel amacı, eğitimin tüm kademelerindeki bireylerin ve yetişkinlerin kariyer kararlarını kolaylaştırmaktır, sağlıklı karar verme bilgi ve becerilerini kazanmalarına yardımcı olmaktır. Bireylerin etkili karar verme yöntem ve tekniklerini kazanmalarına yardımcı olabilmek için her şeyden önce bireysel karar verme sürecinin incelenmesi ve bu sürecin gerisindeki dinamiklerin ortaya çıkarılması gerekmektedir (Akt. Kuzgun,1992).

Kararsız kişi düşünceye gelen davranışı, eylemi gerçekleştirme anında kısa ya da uzun süreli olarak kendini engellenmiş hisseder. Bu halde kişide hiç kıpırdama olamaz. Kararsızlıkla beraber kuşkuculuk, takıntılı olma durumları da beraberinde gelebilir. Bu durum kişinin öz güven duygusunu zedeleyebilir. Pasif, vesveseli, istikrarı olamayan kişi haline getirebilir. Problemlerini çözüme zorlanır. Karar verme becerisini önlemiş olur. Bu kişi olaylara geniş açıdan bakarak düşünemeyebilir. Kendini çıkmazda hissedebilir.

2.2.1.Karar verme süreci

Karar verme olaylara karşı ihtimalleri düşünerek seçenekler arasından seçim yapma sürecidir. Aynı zamanda bu amaçla kullanılan yöntemdir. Karar verme tanımları incelendiğinde bazı ortak noktalara varıldığını görüyoruz. Bunlar şu şekildedir;

- 1) Eylemi etkileyen yargılardır.
- 2) Kişinin değerlendirmeleri sonucundaki hüküm verme sürecidir.
- 3) Problemi çözmek için çeşitli alternatifler arasından birini seçmedir.
- 4) Problem çözme işleminin kendisidir.
- 5) Sorunla ilgili bilgileri yorumlayıp, karşılaştırmalar yapmak ve fikre varmaktır.
- 6) Bir süreçtir ve birbirini izleyen evrelerden oluşur.
- 7) Bilişsel olarak karmaşık süreçlerle karakterize edilir.(Budak, 2000)

Karar sürecinin kişisel, toplumsal, fiziksel yönleri vardır. Özcan(1999)'a göre ise karar sürecinde algı, duygu, irade en önemli etkenlerdir. Algı, kavramsallaştırma, değerlendirme daha çok zihinsel aktivitelerdir. Duygu, seçeneklerin değerlendirilmesinde heyecanları kapsar. İrade ise kararları yönlendiren kontrolle ilgilidir. Karardan önce sonuçlarıyla ilgili olumsuz düşünceler ve ön yargılar, yüksek stres düzeyi karar verme sürecini etkileyen kişisel faktörlerdir. Kişinin bu süreçte ilgi-yetenek değerlerinin netleşmesi de gerekir. Bu net olma hali, kişiliğin oluşumu,yerleşmesi yaşla beraber şekillenmektedir. Bunlarla birlikte Dülger' e göre karar vermede fiziksel şartlar, çok seçenek olması, bunların birbirine benzemesi, maddi külfetin az ya da çokluğu da önemli faktörlerdendir.

Karar verme durumunda problemin nasıl çözüleceğini saptamak önemlidir. Bunun bazı aşamalarda gerçekleşeceğini söyleyebiliriz. Problemi tanımak, tanımlamak, çözüm için seçenekleri araştırmak, alternatifleri incelemek, sonra birini tercih etmek. Tercih ettiğimiz seçeneği uyguladıktan sonra sonucu değerlendirip, sorumluluğu üstlenmemiz de gerekmektedir.

Ebeveynler çocuklarına karşı aşırı koruyucu tutumla davranırlarsa çocukta karar verme sürecindeki bilgi toplama, tecrübe kazanma, motivasyon konularında yetersizlik yaşanabilmektedir. Böylece çocuklar kendilerini keşfedemezler. Öz güvenlerinin gelişiminde aksaklıklar oluşabilir. Çocuğun birçok sorumluluğunu da kendileri

aldıklarından çocuk girişimci biri olamaz, bağımsız davranamaz, potansiyellerini ortaya koyamaz. Böyle bir gelişim süreci iyi nitelikte kararlar alabilmeyi de engelleyebilmektedir.

2.2.2. Karar verme sürecini sınırlayan etkenler

Kuzgun(2000) karar vermeyi zorlaştıran faktörleri şöyle sıralar:

- a) İsteklerle imkanların, hedeflerle yeteneklerin tutarsızlığı
- b) Yetenek yetersizliği
- c) Çevredeki önemli kişilerin aşırı beklentileri, baskıları, çelişkileri
- d) Karar vermede süreyi ayarlayamama
- e) Seçeneklerin birbirine benzer ve fazla olması
- f) Seçeneklerle ilgili bilgi azlığı ve bilgilerin kesin olmaması
- g) Kararın geri dönülemez olması
- h) Seçeneğe fazla zaman ve para harcama gereği hissedilmesi

Kesici (2002)' ye göre karar vermeyi zorlaştıran bireysel faktörler:

- a) Değer- ilgi-yetenek uyumsuzlukları
- b) Birçok alanda ilgi ve güçlü yeteneklere sahip olmak
- c) Önemli meseleler hakkında karar vermede yüksek kaygı, korku
- d) Başkalarıyla yaşanan çatışmalar

Kararsızlığa neden olan faktörlerden bazılarını şöyle sıralayabiliriz:

- a) Ayrıntılar üzerinde gereksizce yoğunlaşmak
- b) Düşüncelerini belli bir noktada toplayamama
- c) Duyguların akli ve sağduyuyu engellemesi
- d) Enerjisini yerinde ve düzenli olarak kullanmamak

2.2.3. Eğitim hayatında karar vermenin önemi

Günümüzde liselerdeki rehberlik servisinin önemi gitgide artmaktadır. Öğrencilere sınav sistemi hakkında bilgilerinin aktarılmasının yanında mesleki rehberlik hizmetleri de onun hayatıyla ilgili kararlar verebilmesinde etkilidir. Yeşilyaprak(2005) mesleki rehberlik hizmetleri üç aşamada gerçekleştirildiğini belirtir:

- 1) Bireyi(öğrenciyi) tanıma
- 2) Meslek alanlarını tanıma
- 3) Bireyin kişisel nitelikleri ile mesleklerin gerektirdiği özellikler arasında bağlantıyı kurarak kendine uygun bir mesleğe karar vermesine yardım etme.

Mesleki kararda etkili olan özellikleri bakıldığında;

Bireyin Kişisel Özellikleri: Zekâsı, özel yetenekleri, ilgileri, kişilik yapısı, benlik kavramı(değerler, amaçları), mesleki olgunluğu, çalışma alışkanlıkları, okul başarısı.

Bireyin Fiziksel Özellikleri: Cinsiyeti, boyu, ağırlığı, sağlığı, ses tonu, duyu organlarının işlerliği, dış görünüşü, beden gücü.

Aileye Ait Özellikler: Ailenin ekonomik seviyesi, ailenin kültürel seviyesi, anne ve babanın çocuğundan beklentisi.

Dış Çevreye Ait Özellikler: Akran gruplarının etkisi, çevredeki temel mesleki faaliyetler, ülkenin genel ekonomik durumu, teknolojik gelişmeler.

Mesleklere Ait Özellikler: Mesleki itibari, mesleğin kazancı, mesleğe olan talep(Kulaksızoğlu,2004).

2.2.4. Karar Verme İle İlgili Araştırmalar

Mann, Harmoni ve Power (1989), ergenlik evresinde karar vermedeki yeterlilikle ilgili araştırma yapmışlardır. Araştırmanın bulgularına göre, ergenler 15 yaşından itibaren karar vermede yeterlilik göstermeye başlarlar. Fakat yetişkinlere göre tecrübesizdirler. Bu yüzden, ergenler kendi performanslarının altında yeterlilik sergilerler. Dolayısıyla ergenlere karar verme becerilerinin kazandırılması zorunlu olmaya başlamıştır (Akt. Taşgit, 2012).

Karar stratejileri ile ana-baba tutumları arasındaki ilişkiyi saptamak için bir araştırma yapılmıştır. Çalışmadaki gençlerin yaşları 19 ile 25 arasındadır. Sonuçta, demokratik ana-baba tutumuyla mantıklı karar verme, bağımsız ana-baba tutumuyla kararsız karar verme, koruyucu ana-baba tutumuyla kararsız ve içtepisel karar verme, otoriter ana-baba tutumuyla kararsız, içtepisel ve mantıklı karar verme stilleri arasında anlamlı ilişkiler vardır.

Demokratik aile ortamında büyüyenlerin mantıklı karar ve bağımsız karar verme stilini daha çok benimsediği, bu ailelerin ergenlerin kişilik gelişimine önem verdiği düşünülür. Çocukluktan itibaren aile içindeki kararlara katılımları sağlandığı ve kendi kararlarını vermeleri için yüreklendirildikleri şeklinde yorumlanır (Eldeliklioglu, 1996).

Bacanlı, 8. sınıf öğrencilerinin sınav kaygıları ile karar verme stillerini cinsiyete göre incelemiştir. Araştırmada, 230 kız ve 195 erkek öğrenciyle çalışılmıştır. Sonuçlara göre kız öğrencilerin sınav kaygıları erkek öğrencilerin sınav kaygılarından yüksektir. Ek olarak ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin karar verme ile başa çıkmada kullandıkları stiller sınav kaygısının kuruntu ve duyusallık öğelerinin önemli yordayıcılarıdır (Sürücü, 2006).

Yapılan bazı araştırmalarda benlik saygısının karar vermeyi etkilediği görülür. Burnett, Mann ve Beswick (1989), öğrencilerin benlik saygısının, karar verme stilleri üzerinde etkili olduğunu vurgulamışlardır. Bununla birlikte özsaygı düzeyi yüksek olan öğrencilerin seçici karar verme stilini kullandıklarını da araştırma sonuçlarına eklemiştir (Akt. Bağlıkol, 2010).

Karar verme ve kararsızlıkla ilgili diğer araştırmalara tartışma ve yorumlar bölümünde yer verilmiştir

3. MATERYAL VE YONTEM

3.1. Araştırma Modeli

Araştırma 12. sınıf öğrencilerinin kendilerine saygı düzeyleriyle kişisel kararsızlıkları arasındaki ilişkiyi incelemek üzere hazırlanmıştır. Araştırmada mevcut durum aynen yansıtılacağından ilişkiisel tarama modeli kullanılacaktır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni 2015-2016 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Pendik ilçesinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinden oluşur. Araştırmanın örneklemini evren grubundan seçilmiş, İstanbul ili Pendik ilçesindeki Fatih Anadolu Lisesi ve Gülizar Zeki Obdan Anadolu Lisesi'nde 12. sınıfta öğrenim gören 139'u kadın, 110' u erkek toplam, 249 öğrenciden oluşur.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın veri toplama araçları olarak iki ölçek ve bir bilgi formu kullanılmıştır. Öğrencilerin kendilerine saygı düzeyini belirlemek için Kendine Saygı Ölçeği ve kararsızlık durumlarını belirlemek için Kişisel Karar Ölçeği kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel bilgi formu

Kişisel Bilgi Formu araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Bu araç ile örneklemedeki öğrenciler hakkında, araştırmadaki bağımsız değişkenler ile ilgili bilgi toplanması hedeflenir. Söz konusu form 9 maddedir. Yaş, okuduğu sınıf, cinsiyet, baba mesleği, anne mesleği, anne-babanın eğitim durumu, oturduğu ev, ailenin gelir durumu, ailedeki kişi sayısı hakkında bilgiler sorulmuştur. Kendine Saygı Ölçeği ve Kişisel Karar Ölçeği soru içerikleri ise ektedir.

3.3.2. Kişisel karar ölçeği (Kararsızlık ölçeği)

Kararsızlık ölçeği yapısı bakımından literatürdeki kişisel kararsızlığı ölçen araçlardan farklıdır. Literatürdeki kişisel kararsızlığı ölçen araçların hepsi de tek boyutlu olmalarına karşın kararsızlık ölçeği çok boyutludur. Kararsızlık ölçeğinin geliştirildiği araştırmanın sonuçlarının kişisel kararsızlığı ölçme araçlarını geliştirmeyi amaçlayan gelecek araştırmalarda da sınılanması kişisel kararsızlığın yapısının daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacağı için önerilmektedir. KÖ' nin geçerlik güvenilirlik çalışmalarının sonuçlarına göre onun kişisel kararsızlığı ölçmek için geliştirilen diğer araçlardan daha doyurucu olduğu söylenebilir(Bacanlı,2005).

3.3.2.1. Kişisel karar ölçeğinin puanlanması

Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları sonunda KKÖ 20 maddeden oluşmuştur. Ölçekteki maddeler kişisel kararsızlığı içeren direkt ifadeler şeklinde tasarlanmıştır. Beş dereceli Likert tipi ölçektir. Cevaplayan kişilerin yargılarını A=Hiç uygun değil, B=Pek uygun değil, C=Biraz uygun, D=Uygun ve E=Çok uygun gibi derecelemeğe göre seçmeleri beklenir. Puanlamada A=1, B=2, C=3, D=4, E=5 puan verilir (Bacanlı, 2005).

KKÖ'nin birbirinden bağımsız iki alt ölçeği vardır. Bu nedenle KKÖ, iki tür kişisel kararsızlığı ölçmektedir. Bu nedenle araştırmalarda ölçeğin bütününden değil, alt ölçeklerin her birinden elde edilen puanların kullanılması önerilmektedir. Bir alt ölçekten elde edilen yüksek puan o alt ölçeğin ölçtüğü kişisel kararsızlık düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Alt ölçekleri oluşturan maddelerin numaraları aşağıda verilmiştir:

Araştırmacı Kararsızlık Alt Ölçeği: 10 maddeden oluşmaktadır. Bunlar: 1,2,5,6,9,10,13,14,17,18. maddelerdir.

Aceleci Kararsızlık Alt Ölçeği: 8 maddeden oluşmaktadır. Bunlar 3,4,7,8,11,12,15,16. Maddelerdir.

Alt ölçek maddelerine bakıldığında, karar verme konusunda zamanlama anlamında farklılığın olduğu da fark edilmiştir.

Cevaplayıcıların sosyal beğenirlikten etkilenmelerini önlemek için uygulamalarda ölçeğe “Kişisel Karar Ölçeği” adının verilmesi önerilmektedir (Bacanlı, 2005).

3.3.3. Kendine Saygı Ölçeği (KSÖ)

KSÖ Likert tipi, 5 derecelidir ve 20 maddeden oluşur. Maddelerden 15'i olumlu, 5'i olumsuz olarak ayarlanmıştır (olumsuz maddeler: 3,4,6,7,12). Maddelere verilen yanıtlar “her zaman”, “sık sık” , “ara sıra”, “nadiren”, ve “hiçbir zaman” gibi derecelendirilmiştir. Olumlu maddelerde her zaman yanıtı 5, hiçbir zaman yanıtı 1 puan alır. Olumsuz maddelerden her zaman yanıtı 1, hiçbir zaman yanıtı ise 5 puan alır. Ölçekten alınan düşük puan, düşük kendine saygıyı, yüksek puan ise yüksek kendine saygıyı gösterir. Ölçekten en düşük 20 puan, en yüksek 100 puan alınabilir. KSÖ hem bireysel hem de grup olarak uygulanabilir. Zaman sınırlaması yoktur (Kuzgun, 2005).

3.4. Verilerin Analizi

Örnekleme dahil olan 12. sınıf öğrencilerine söz konusu ölçekler ve kişisel bilgi formu uygulanarak veriler toplanmıştır. Elde edilen datalar bilgisayarda SPSS (Statistical Package For Social Scientists for Windows Release 10.0) programında analiz edilmiştir. Anlamlılık $p < 0.05$ düzeyinde sorgulanmıştır. Sonuçlar araştırmanın hedeflerine uygun çizelgelerle sunulmuştur.

4. BULGULAR

Çizelge 4.1: Ölçeklerden Elde Edilen Skorlara İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

	N	ORTALAMA	SS.
Kendine Saygı Ölçeği	249	78,89	9,50
Araştırmacı Kararsızlık	249	26,38	9,37
Acelecı Kararsızlık	249	17,75	6,64
Kararsızlık Ölçeği	249	44,14	14,61

Çizelge 4.1, öğrencilerin ölçeklerden elde ettikleri skora ilişkin tanımlayıcı istatistikleri göstermektedir. Kendine Saygı Ölçeğinden elde edilebilecek min ve max değerleri sırasıyla 20 ve 100 olup, bu ölçekten alınan düşük puan düşük kendine saygıya, yüksek puan ise yüksek kendine saygıya işaret etmektedir. Kendine Saygı Ölçeği puanları ort =78,89, ss=9,50 olarak saptanmıştır. Öğrencilerin kendine saygı düzeyleri yüksek bulunmuştur.

Araştırmacı Kararsızlık Ölçeğinden elde edilebilecek min ve max değerler sırasıyla 10 ve 50 olup; bu ölçekten elde edilecek yüksek puan, kişisel kararsızlığın yüksek olduğunu, düşük puan ise kişisel kararsızlığın düşük olduğunu göstermektedir. Araştırmacı Kararsızlık Ölçeği puanları ort=26,38, ss=9,37 olarak saptanmıştır. Öğrencilerin araştırmacı kararsızlıkları düşüktür.

Acelecı Kararsızlık Ölçeğinden elde edilebilecek min ve max değerler sırasıyla 8 ve 40 olup; bu ölçekten elde edilecek yüksek puan, kişisel kararsızlığın yüksek olduğunu, düşük puan ise kişisel kararsızlığın düşük olduğunu göstermektedir. Acelecı Kararsızlık

Ölçeği puanları $ort=17,75$, $ss=6,64$ olarak saptanmıştır. Öğrencilerin aceleci kararsızlıkları düşüktür.

Kararsızlık Ölçeğinden elde edilebilecek min ve max değerler sırasıyla 18 ve 90 olup; bu ölçekten elde edilecek yüksek puan, kişisel kararsızlığın yüksek olduğunu, düşük puan ise kişisel kararsızlığın düşük olduğunu göstermektedir. Kararsızlık Ölçeği puanları $ort=44,14$, $ss=14,61$ olarak saptanmıştır. Öğrencilerin kararsızlıkları düşüktür.

Çizelge 4.2:Cinsiyet Faktörüne Göre Kendine Saygı, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve Kararsızlık Ölçeği Tanımlayıcı İstatistikleri

	CİNSİYET	N	ORTALAMA	SS.	ST. HATA
Kendine Saygı Ölçeği	Kadın	139	78,19	9,26	0,60
	Erkek	110	79,79	9,75	0,37
Araştırmacı Kararsızlık Ölçeği	Kadın	139	27,82	9,65	1,25
	Erkek	110	24,56	8,72	1,04
Aceleci Kararsızlık Ölçeği	Kadın	139	17,99	6,97	1,37
	Erkek	110	17,47	6,21	1,59
Kararsızlık Ölçeği	Kadın	139	45,81	14,83	1,81
	Erkek	110	42,04	14,12	2,03

Çizelge 4.2 incelendiğinde kadınların ve erkeklerin kendine saygı puan ortalamaları sırasıyla 78,19 ve 79,79 dur. Kararsızlık puan ortalamaları ise sırasıyla 45,81 ve 42,04'tür.

Çizelge 4.3: Cinsiyet Faktörüne Göre Kendine Saygı Ölçeği, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve Kararsızlık Ölçeği Bağımsız Grup T Testi

	Sd.	p
Kendine Saygı Ölçeği	247,0	0,186
	228,2	0,189
Araştırmacı Kararsızlık Ölçeği	247,0	0,006
	242,6	0,006
Aceleci Kararsızlık Ölçeği	247,0	0,546
	0,243	0,541
Kararsızlık Ölçeği	247,0	0,043
	238,6	0,042

Çizelge 4.3 incelendiğinde, kadınların ve erkeklerin Kendine Saygı Ölçeğinden elde etmiş olduğu skor ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark yoktur ($t=-1,325$, $sd=247$, $P=0,186$).

Çizelge 4.3 incelendiğinde, kadınların ve erkeklerin Araştırmacı Kararsızlık Ölçeğinden elde etmiş olduğu skor ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu sonucuna varılır. Kadınların Araştırmacı Kararsızlık Ölçeğinden elde ettiği skor ortalaması erkeklerinkinden anlamlı ölçüde fazladır ($t=2,758$, $sd=247$, $P=0,006$).

Çizelge 4.3 incelendiğinde, kadınların ve erkeklerin Aceleci Kararsızlık Ölçeğinden elde etmiş olduğu skor ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark yoktur ($t=0,604$, $sd=247$, $P=0,546$).

Çizelge 4.3 incelendiğinde, kadınların Kararsızlık Ölçeğinden elde ettiği skor ortalaması erkeklerinkinden anlamlı ölçüde fazla olup, kadınların kişisel kararsızlıkları erkeklere göre daha fazladır ($t=2,034$, $sd=247$, $P=0,043$).

Çizelge 4.4:Yaş Faktörüne Göre Kendine Saygı Ölçeği, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve Kararsızlık Ölçeği Tanımlayıcı İstatistikleri

	YAŞ	N	ORTALAMA	SS.	ST. HATA
Kendine Saygı Ölçeği	17	107	77,89	10,31	0,99
	18	137	79,55	8,92	0,76
	19	5	82,40	3,65	1,63
	TOP.	249	78,90	9,50	0,60
Araştırmacı Kararsızlık Ölçeği	17	107	27,14	9,49	0,91
	18	137	26,01	9,35	0,79
	19	5	20,40	5,18	2,31
	TOP.	249	26,38	9,38	0,59
Aceleci Kararsızlık Ölçeği	17	107	18,04	7,22	0,69
	18	137	17,60	6,22	0,53
	19	5	16,20	5,89	2,63
	TOP.	249	17,76	6,64	0,42
Kararsızlık Ölçeği	17	107	45,18	15,01	0,145
	18	137	43,61	14,39	1,23
	19	5	37,00	11,01	4,92
	TOP.	249	44,00	14,61	0,92

Çizelge 4.4 incelendiğinde 17 ve 19 yaşındaki öğrencilerin kendine saygı puan ortalamaları sırasıyla 77,89 ve 78,90'dır. Kararsızlık puan ortalamaları ise sırasıyla 45,18 ve 37'dir. 18 yaşındaki öğrencilerin araştırmacı ve aceleci kararsızlık puan ortalamaları sırasıyla 26,01 ve 16,20'dir.

Çizelge 4.5:Yaş Faktörüne Göre Kendine Saygı Ölçeği, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve Kararsızlık Ölçeği Anova Sonuçları

	VARYAN SIN KAYNA ĞI	KARELE R TOP.	SERBES TLİK DEĞERİ	KAREL ER ORT.	F	P
Kendine Saygı Ölçeği	G. Arası	229,59	2	114,79	1,27 5	0,281
	G. İçi	22155,69	246	90,06		
	Top.	22385,29	248			
Araştırmacı Kararsızlık Ölçeği	G. Arası	259,67	2	129,83	1,48 3	0,229
	G. İçi	21543,09	246	87,57		
	Top.	21802,76	248			
Aceleci Kararsızlık Ölçeği	G. Arası	23,97	2	11,99	0,27 0	0,763
	G. İçi	10911,57	246	44,36		
	Top.	10935,54	248			
Çizelge 4.5: (Devam) Yaş Faktörüne Göre Kendine Saygı Ölçeği, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve Kararsızlık Ölçeği Anova Sonuçları						
Kararsızlık Ölçeği	G. Arası	438,54	2	219,27	1,02 7	0,360
	G. İçi	52521,54	246	213,50		
	Top.	52960,08	248			

Çizelge 4.5 incelendiğinde, Anova sonuçlarından dolayı yaşa göre grupların Kendine Saygı Ölçeğinden almış oldukları skor ortalamaları arasında fark yoktur. Grupların ortalaması istatistiksel açıdan birbirinden farklı değildir (F=1,275, P=0,281>0,05).

Çizelge 4.5 incelendiğinde, Anova sonuçlarından dolayı yaşa göre grupların Araştırmacı Kararsızlık Ölçeğinden almış oldukları skor ortalamaları arasında fark yoktur. Grupların ortalaması istatistiksel açıdan birbirinden farklı değildir (F=1,483, P=0,229>0,05).

Çizelge 4.5 incelendiğinde, Anova sonuçlarından dolayı yaşa göre grupların Aceleci Kararsızlık Ölçeğinden almış oldukları skor ortalamaları arasında fark yoktur. Grupların ortalaması istatistiksel açıdan birbirinden farklı değildir (F=0,270, P=0,763>0,05).

Çizelge 4.5 incelendiğinde, Anova sonuçlarından dolayı yaşa göre grupların Kararsızlık Ölçeğinden almış oldukları skor ortalamaları arasında fark yoktur. Grupların ortalaması istatistiksel açıdan birbirinden farklı değildir($F=1,027$, $P=0,360>0,05$).

Çizelge 4.6: Babanın Mesleği Faktörüne Göre Kendine Saygı Ölçeği, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve Kararsızlık Ölçeği Tanımlayıcı İstatistikleri

	BABA MESLEĞİ	N	ORTALAMA	SS.	ST. HATA
Kendine Saygı Ölçeği	İşçi	134	79,52	9,69	0,837
	Memur, Öğr.	27	77,59	9,81	1,887
	Esnaf	37	81,41	7,29	1,198
	Müh.,Dr,Av.	13	79,38	6,79	1,883
	Emekli	35	74,89	10,28	1,738
	İşsiz	3	76,33	14,57	8,413
	Top.	249	78,90	9,50	0,602
Araştırmacı Kararsızlık Ölçeği	İşçi	134	26,43	9,31	0,804
	Memur, Öğr	27	26,52	10,41	2,00
	Esnaf	37	23,86	9,72	1,599
	Müh, Dr,Av.	13	26,62	8,06	2,235
	Emekli	35	28,94	8,60	1,453
	İşsiz	3	23,00	11,53	6,658
	Top.	249	26,38	9,38	0,594
Aceleci Kararsızlık Ölçeği	İşçi	134	17,66	6,37	0,551
	Memur, Öğr	27	18,56	6,31	1,214
	Esnaf	37	17	7,75	1,274
	Müh, Dr, Av.	13	15,08	4,29	1,190
	Emekli	35	19,54	7,27	1,228

Kararsızlık Ölçeği

İşsiz	3	15,00	5,20	3
Top.	249	17,76	6,64	0,421
İşçi	134	44,10	14,39	1,237
Memur, Öğr	27	45,07	15,51	2,985
Esnaf	37	40,86	15,32	2,519
Müh, Dr, Av.	13	41,69	10,66	2,956
Emekli	35	48,49	15,18	2,566
İşsiz	3	38	16,09	9,292
Top.	249	44,14	14,61	0,926

Öğr: Öğretmen

Dr: Doktor

Müh: Mühendis

Av: Avukat

Çizelge 4.6 incelendiğinde babasının mesleği işçi ve babası işsiz olan öğrencilerin kendine saygı puan ortalamaları sırasıyla 79,52 ve 76,33' tür. Kararsızlık puan ortalamaları ise sırasıyla 44,10 ve 38'dir. Babasının mesleği esnaf olan öğrencilerin araştırmacı ve aceleci kararsızlık puan ortalamaları sırasıyla 23,86 ve 17'dir.

Çizelge 4.7: Babanın Mesleği Faktörüne Göre Kendine Saygı Ölçeği, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve Kararsızlık Ölçeği Anova Sonuçları

	VARYANSIN KAYNAĞI	KARELER TOP.	SERBESTLİK DEĞERİ	KARELER ORT.	F	P
Kendine Saygı Ölçeği	G. Arası	917,13	4	183,426	2,076	0,069
	G. İçi	21468,16	243	88,346		
	Top.	22385,29	248			
Araştırmacı Kararsızlık Ölçeği	G. Arası	499,83	4	99,966	1,140	0,340
	G. İçi	213,92	243	87,666		
	Top.	21802,76	248			
Aceleci Kararsızlık Ölçeği	G. Arası	267,38	4	53,476	1,218	0,301
	G. İçi	10668,16	243	43,902		
	Top.	10935,54	248			
Kararsızlık Ölçeği	G. Arası	1272,65	4	254,531	1,197	0,311
	G. İçi	51687,43	243	212,705		
	Top.	52960,08	248			

Çizelge 4.7 incelendiğinde, Anova sonuçlarından dolayı babanın mesleğine göre grupların Kendine Saygı Ölçeğinden almış oldukları skor ortalamaları arasında fark yoktur. Grupların ortalaması istatistiksel açıdan birbirinden farklı değildir ($F=2,076$, $P=0,069>0,05$).

Çizelge 4.7 incelendiğinde, Anova sonuçlarından dolayı babanın mesleğine göre grupların Araştırmacı Kararsızlık Ölçeğinden almış oldukları skor ortalamaları arasında

fark yoktur. Grupların ortalaması istatistiksel açıdan birbirinden farklı değildir($F=1,140$, $P=0,340>0,05$).

Çizelge 4.7 incelendiğinde, Anova sonuçlarından dolayı babanın mesleğine göre grupların Aceleci Kararsızlık Ölçeğinden almış oldukları skor ortalamaları arasında fark yoktur. Grupların ortalaması istatistiksel açıdan birbirinden farklı değildir($F=1,218$, $P=0,301>0,05$).

Çizelge 4.7 incelendiğinde, Anova sonuçlarından dolayı babanın mesleğine göre grupların Kararsızlık Ölçeğinden almış oldukları skor ortalamaları arasında fark yoktur. Grupların ortalaması istatistiksel açıdan birbirinden farklı değildir ($F=1,197$, $P=0,311>0,05$).

Çizelge 4.8: Annenin Mesleği Faktörüne Göre Kendine Saygı Ölçeği, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve Kararsızlık Ölçeği Tanımlayıcı İstatistikler

	ANNE MESLEĞİ	N	ORTALAMA	SS.	ST .HATA
Kendine Saygı Ölçeği	İşçi	24	77,29	11,99	2,448
	Memur, Öğr.	6	83,67	6,62	2,704
	Esnaf	11	85,82	7,68	2,315
	Müh,Dr,Av.	1	88,00	.	.
	Emekli	5	75,80	8,98	4,017
	İşsiz	2	77,50	2,12	1,500
	Ev hanımı	200	78,61	9,26	0,655
	Top.	249	78,90	9,50	0,602

Çizelge 4.8 (Devam)Annenin Mesleği Faktörüne Göre Kendine Saygı Ölçeği, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve Kararsızlık Ölçeği Tanımlayıcı İstatistikler

Araştırmacı Kararsızlık Ölçeği	İşçi	24	26,08	8,66	1,767
	Memur, Öğr	6	26,00	6,29	2,569
	Esnaf	11	29,09	11,75	3,543
	Müh, Dr,Av.	1	33,00	.	.
	Emekli	5	31,60	11,26	5,036
	İşsiz	2	16,00,	5,66	4
	Ev hanımı	200	26,22	9,37	0,663
	Top.	249	26,38	9,38	0,594
	Aceleci Kararsızlık Ölçeği	İşçi	24	17,67	7,12
Memur, Öğr		6	18,33	5,72	2,333
Esnaf		11	19,27	6,99	2,107
Müh, Dr,Av.		1	12,00	.	.
Emekli		5	18,00	8,16	3,647
İşsiz		2	19,50	3,54	2,500
Ev hanımı		200	17,68	6,64	0,469
Toplam		249	17,76	6,64	0,421
Kararsızlık Ölçeği		İşçi	24	43,75	15
	Memur, Öğr	6	44,33	11	4,492
	Esnaf	11	48,36	15,88	4,787
	Müh, Dr,Av.	1	45,00	.	.
	Emekli	5	49,60	18,47	8,262
	İşsiz	2	35,50	2,12	1,500
	Ev hanımı	200	43,90	14,66	1,037
	Top.	249	44,14	14,61	0,926

Öğr: Öğretmen

Dr: Doktor

Müh: Mühendis

Av:Avukat

Çizelge 4.8 incelendiğinde annesinin mesleği ev hanımı ve mühendis-doktor-avukat olan öğrencilerin kendine saygı puan ortalamaları sırasıyla 78,61 ve 88'dir. Kararsızlık puan

ortalamaları ise sırasıyla 43,90 ve 45'tir. Annesi emekli olan öğrencilerin araştırmacı ve aceleci kararsızlık puan ortalamaları sırasıyla 31,60 ve 18'dir.

Çizelge 4.9: Annenin Mesleği Faktörüne Göre Kendine Saygı Ölçeği, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve Kararsızlık Ölçeği Anova Sonuçları

	VARYANSIN KAYNAĞI	KARELER TOP.	SERBESTLİK DEĞERİ	KARELER ORT.	F	P
Kendine Saygı Ölçeği	G. Arası	876,48	6	146,080	1.644	0,136
	G. İçi	21508,80	242	88,879		
	Top.	22385,28	248			
Araştırmacı Kararsızlık Ölçeği	G. Arası	484,49	6	80,749	0,917	0,484
	G. İçi	21318,26	242	88,092		
	Top.	21802,75	248			
Aceleci Kararsızlık Ölçeği	G. Arası	68,32	6	11,386	0,254	0,958
	G. İçi	10867,22	242	44,906		
	Top.	10935,54	248			
Kararsızlık Ölçeği	G. Arası	511,21	6	85,201	0,393	0,883
	G. İçi	52448,87	242	216,731		
	Top.	52960,08	248			

Çizelge 9 incelendiğinde, Anova sonuçlarından dolayı annenin mesleğine göre grupların Kendine Saygı Ölçeğinden almış oldukları skor ortalamaları arasında fark yoktur. Grupların ortalaması istatistiksel açıdan birbirinden farklı değildir (F=1,644, P=0,136>0,05).

Çizelge 4.9 incelendiğinde, Anova sonuçlarından dolayı annenin mesleğine göre grupların Araştırmacı Kararsızlık Ölçeğinden almış oldukları skor ortalamaları arasında fark yoktur. Grupların ortalaması istatistiksel açıdan birbirinden farklı değildir (F=0,917, P=0,484>0,05).

Çizelge 4.9 incelendiğinde, Anova sonuçlarından dolayı annenin mesleğine göre grupların Aceleci Kararsızlık Ölçeğinden almış oldukları skor ortalamaları arasında fark yoktur. Grupların ortalaması istatistiksel açıdan birbirinden farklı değildir (F=0,254, P=0,958>0,05).

Çizelge 4.9 incelendiğinde, Anova sonuçlarından dolayı annenin mesleğine göre grupların Kararsızlık Ölçeğinden almış oldukları skor ortalamaları arasında fark yoktur. Grupların ortalaması istatistiksel açıdan birbirinden farklı değildir (F=0,393, P=0,883>0,05).

Çizelge 4.10:Kendi Evinde Oturup Oturmama Faktörüne Göre Kendine Saygı Ölçeği, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve Kararsızlık Ölçeği Tanımlayıcı İstatistikler

	EVİN DURUMU	N	ORTALAMA	SS.	ST. HATA
Kendine Saygı Ölçeği	Kendi Evi	192	79,46	9,50	0,68
	Kira	50	77,12	9,76	1,38
	Diğer	7	76,14	5,58	2,10
	Top.	249	78,90	9,50	0,60
Araştırmacı Kararsızlık Ölçeği	Kendi evi	192	26,00	9,55	0,68
	Kira	50	27,60	8,78	1,24
	Diğer	7	28,14	9,10	3,43
	Top.	249	26,38	9,38	0,59
Aceleci Kararsızlık Ölçeği	Kendi Evi	192	17,34	6,73	0,48
	Kira	50	19,04	6,18	0,87
	Diğer	7	20,00	6,61	2,49
	Top.	249	17,76	6,64	0,42

Çizelge 4.10 (Devam):Kendi Evinde Oturup Oturmama Faktörüne Göre Kendine Saygı Ölçeği, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve Kararsızlık Ölçeği Tanımlayıcı İstatistikler

Kararsızlık Ölçeği	Kendi Evi	192	43,34	15	1,08
	Kira	50	46,64	12,94	1,83
	Diğer	7	48,00	14,22	5,37
	Top.	249	44,00	14,61	0,92

Çizelge 4.10 incelendiğinde kendi evi ve kirada oturan öğrencilerin kendine saygı puan ortalamaları sırasıyla 79,46 ve 77,12'dir. Kararsızlık puan ortalamaları ise sırasıyla 43,34 ve 46,64'tür.

Çizelge 4.11:Kendi Evinde Oturup Oturmama Faktörüne Göre Kendine Saygı Ölçeği, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve Kararsızlık Ölçeği Anova Sonuçları

	VARYANSIN KAYNAĞI	KARELER TOP.	SERBESTLİK DEĞERİ	KARELER ORT.	F	P
Kendine Saygı Ölçeği	G. Arası	271,48	2	135,741	1,510	0,223
	G. İçi	22113,80	246	89,894		
	Top.	22385,29	248			
Araştırmacı Kararsızlık Ölçeği	G. Arası	123,90	2	61,949	0,703	0,496
	G. İçi	21678,86	246	88,125		
	Top.	21802,76	248			
Aceleci Kararsızlık Ölçeği	G. Arası	150,31	2	75,155	0,714	0,182
	G. İçi	10785,23	246	43,842		
	Top.	10935,54	248			
Kararsızlık Ölçeği	G. Arası	546,39	2	273,195	1,282	0,279
	G. İçi	52413,69	246	213,064		
	Top.	52960,08	248			

Çizelge 4.11 incelendiğinde, Anova sonuçlarından dolayı evin durumuna göre grupların Kendine Saygı Ölçeğinden almış oldukları skor ortalamaları arasında fark yoktur. Grupların ortalaması istatistiksel açıdan birbirinden farklı değildir(F=1,510, P=0,223>0,05).

Çizelge 4.11 incelendiğinde, Anova sonuçlarından dolayı evin durumuna göre grupların Araştırmacı Kararsızlık Ölçeğinden almış oldukları skor ortalamaları arasında fark yoktur. Grupların ortalaması istatistiksel açıdan birbirinden farklı değildir(F=0,703, P=0,496>0,05).

Çizelge 4.11 incelendiğinde, Anova sonuçlarından dolayı evin durumuna göre grupların Aceleci Kararsızlık Ölçeğinden almış oldukları skor ortalamaları arasında fark yoktur. Grupların ortalaması istatistiksel açıdan birbirinden farklı değildir (F=1,714, P=0,182>0,05).

Çizelge 4.11 incelendiğinde, Anova sonuçlarından dolayı evin durumuna göre grupların Kararsızlık Ölçeğinden almış oldukları skor ortalamaları arasında fark yoktur. Grupların ortalaması istatistiksel açıdan birbirinden farklı değildir(F=1,282, P=0,279>0,05).

Çizelge 4.12:Babanın Eğitim Durumu Faktörüne Göre Kendine Saygı Ölçeği, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve Kararsızlık Ölçeği Tanımlayıcı İstatistikler

	BABANIN EĞİTİMİ	N	ORTALAMA	ST. SAPMA	ST. HATA
Kendine Saygı Ölçeği	Okur-yazar	3	82,33	25,58	14,769
	İlkokul	69	76,52	11,10	1,337
	Ortaokul	54	79,52	7,73	1,053
	Lise	79	80,39	7,59	0,854
	Y. Okul- Üniversite	40	78,98	10,53	1,665
	Y. Lisans- Doktora	4	78,50	4,93	2,466
	Top.	249	78,90	9,50	0,602

Çizelge 4.12: (Devam) Babanın Eğitim Durumu Faktörüne Göre Kendine Saygı Ölçeği, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve Kararsızlık Ölçeği Tanımlayıcı İstatistikler

Araştırmacı Kararsızlık Ölçeği	Okur-yazar	3	20,33	16,19	9,351
	İlkokul	69	27,04	9,90	1,192
	Ortaokul	54	27,13	9,27	1,262
	Lise	79	26,33	8,31	0,936
	Y. Okul-Üniversite	40	25,35	10,26	1,623
	Y. Lisans-Doktora	4	20,75	8,42	4,211
	Top.	249	26,38	9,37	0,594
	Aceleci Kararsızlık Ölçeği	Okur-yazar	3	17,00	10,81
İlkokul		69	18,10	7,06	0,850
Ortaokul		54	18,57	7,27	0,990
Lise		79	17,38	5,86	0,660
Y. Okul- Üniversite		40	17,20	6,50	1,029
Y. Lisans- Doktora		4	14,50	4,43	2,217
Top.		249	17,76	6,64	0,421
Kararsızlık Ölçeği		Okur-yazar	3	37,33	26,85
	İlkokul	69	45,14	15,55	1,872
	Ortaokul	54	45,70	15,32	2,085
	Lise	79	43,71	12,25	1,379
	Y. Okul-Üniversite	40	42,55	15,75	2,490
	Y. Lisans- Doktora	4	35,25	12,50	6,250
	Top.	249	44,14	14,61	0,926

Y. Okul: Yüksek Okul

Y. Lisans: Yüksek Lisans

Çizelge 4.12 incelendiğinde babası ilkokul ve lise mezunu olan öğrencilerin kendine saygı puan ortalamaları sırasıyla 76,52 ve 80,39'dur. Kararsızlık puan ortalamaları ise sırasıyla 45,14 ve 43,71'dir. Babası yüksekokul- üniversite mezunu olan öğrencilerin araştırmacı ve aceleci kararsızlık puan ortalamaları sırasıyla 25,35 ve 17,20'dir

Çizelge 4.13:Babanın Eğitim Durumu Faktörüne Göre Kendine Saygı Ölçeği, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve Kararsızlık Ölçeği Anova Sonuçları

	VARYANSIN KAYNAĞI	KARELER TOP.	SERBESTLİK DEĞERİ	KARELER ORT.	F	P
Kendine Saygı Ölçeği	G. Arası	623,11	5	124,622	1,392	0,228
	G. İçi	21762,17	243	89,556		
	Top.	22385,28	248			
Araştırmacı Kararsızlık Ölçeği	G. Arası	339,83	5	67,967	0,770	0,573
	G. İçi	21462,92	243	88,325		
	Top.	21802,75	248			
Aceleci Kararsızlık Ölçeği	G. Arası	112,04	5	22,408	0,503	0,774
	G. İçi	10823,50	243	44,541		
	Top.	10935,54	248			
Kararsızlık Ölçeği	G. Arası	772,65	5	154,530	0,720	0,609
	G. İçi	52187,43	243	214,763		
	Top.	52960,08	248			

Çizelge 4.13 incelendiğinde, Anova sonuçlarından dolayı babanın eğitim durumuna göre grupların Kendine Saygı Ölçeğinden almış oldukları skor ortalamaları arasında fark yoktur. Grupların ortalaması istatistiksel açıdan birbirinden farklı değildir(F=1,392, P=0,228>0,05).

Çizelge 4.13 incelendiğinde, Anova sonuçlarından dolayı babanın eğitim durumuna göre grupların Araştırmacı Kararsızlık Ölçeğinden almış oldukları skor ortalamaları arasında fark yoktur. Grupların ortalaması istatistiksel açıdan birbirinden farklı değildir ($F=0,770$, $P=0,573>0,05$).

Çizelge 4.13 incelendiğinde, Anova sonuçlarından dolayı babanın eğitim durumuna göre grupların Aceleci Kararsızlık Ölçeğinden almış oldukları skor ortalamaları arasında fark yoktur. Grupların ortalaması istatistiksel açıdan birbirinden farklı değildir ($F=0,503$, $P=0,774>0,05$).

Çizelge 4.13 incelendiğinde, Anova sonuçlarından dolayı babanın eğitim durumuna göre grupların Kararsızlık Ölçeğinden almış oldukları skor ortalamaları arasında fark yoktur. Grupların ortalaması istatistiksel açıdan birbirinden farklı değildir ($F=0,720$, $P=0,609>0,05$).

Çizelge 4.14: Annenin Eğitim Durumu Faktörüne Göre Kendine Saygı Ölçeği, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve Kararsızlık Ölçeği Tanımlayıcı İstatistikleri

	ANNENİN EĞİTİMİ	N	ORTALAMA	SS.	ST. HATA
Kendine Saygı Ölçeği	Oku-yazar değil	6	78,00	10,64	4,344
	Okur-yazar	11	78,91	13,99	4,220
	İlkokul	116	77,79	9,36	0,869
	Ortaokul	51	77,76	10,06	1,410
	Lise	47	82,28	7,99	1,166
	Y.Okul- Üniversite	16	80,25	7,79	1,948
	Y.Lisans- Doktora	2	84,00	5,65	4
	Top.	249	78,90	9,50	0,602

Çizelge 4.14: (Devam) Annenin Eğitim Durumu Faktörüne Göre Kendine Saygı Ölçeği, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve Kararsızlık Ölçeği Tanımlayıcı İstatistikleri

Araştırmacı Kararsızlık Ölçeği	Oku-yazar değil	6	23,00	7,26	2,966
	Okur-yazar	11	26,36	9,56	2,883
	İlkokul	116	27,45	9,33	0,867
	Ortaokul	51	25,90	8,83	1,237
	Lise	47	24,40	9,61	1,403
	Y.Okul-	16	27,06	11,48	2,872
	Üniversite				
	Y.Lisans-	2	28,00	7,07	5
	Doktora				
	Top.	249	26,38	9,37	0,594
Aceleci Kararsızlık Ölçeği	Okur-yazar değil	6	15,33	4,96	2,028
	Okur-yazar	11	17,82	6,85	2,066
	İlkokul	116	18,21	6,72	0,625
	Ortaokul	51	18,41	6,73	0,943
	Lise	47	16,60	6,40	0,935
	Y.Okul-	16	16,69	7,05	1,765
	Üniversite				
	Y.Lisans-	2	18,00	8,48	6
	Doktora				
	Toplam	249	17,76	6,64	0,421
Kararsızlık Ölçeği	Okur-yazar değil	6	38,33	11,69	4,773
	Okur-yazar	11	44,18	16,01	4,828
	İlkokul	116	45,66	14,89	1,383
	Ortaokul	51	44,31	13,91	1,949
	Lise	47	41,00	14,31	2,088
	Y.Okul-	16	43,75	16,61	4,153
	Üniversite				
	Y.Lisans-	2	46,00	1,41	1
	Doktora				
	Top.	249	44,14	14,61	0,926

Y. Okul: Yüksek Okul

Y. Lisans: Yüksek Lisans

Çizelge 4.14 incelendiğinde annesi okur-yazar ve yüksek lisans-doktora mezunu olan öğrencilerin kendine saygı puan ortalamaları sırasıyla 78,91 ve 84'tur. Kararsızlık puan ortalamaları ise sırasıyla 44,18 ve 46'dir. Annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin araştırmacı ve aceleci kararsızlık puan ortalamaları sırasıyla 25,90 ve 18,41'dir.

Çizelge 4.15: Annenin Eğitim Durumu Faktörüne Göre Kendine Saygı Ölçeği, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve Kararsızlık Ölçeği Anova Sonuçları

	VARYANSIN KAYNAĞI	KARELER TOP.	SERBESTLİK DEĞERİ	KARELER ORT.	F	P
Kendine Saygı Ölçeği	G. Arası	829,76	6	138,293	1,553	0,162
	G. İçi	21555,52	242	89,072		
	Top.	22385,28	248			
Araştırmacı Kararsızlık Ölçeği	G Arası	408,75	6	68,126	0,771	0,594
	G İçi	21394,00	242	88,405		
	Top.	21802,75	248			
Aceleci Kararsızlık Ölçeği	G. Arası	162,42	6	27,071	0,608	0,724
	G. İçi	10773,11	242	44,517		
	Top.	10935,54	248			
Kararsızlık Ölçeği	G. Arası	942,93	6	157,154	0,731	0,625
	G. İçi	52017,15	242	214,947		
	Top.	52960,08	248			

Çizelge 4.15 incelendiğinde, Anova sonuçlarından dolayı annenin eğitim durumuna göre grupların Kendine Saygı Ölçeğinden almış oldukları skor ortalamaları arasında fark yoktur. Grupların ortalaması istatistiksel açıdan birbirinden farklı değildir (F=1,553, P=0,162>0,05).

Çizelge 4.15 incelendiğinde, Anova sonuçlarından dolayı annenin eğitim durumuna göre grupların Araştırmacı Kararsızlık Ölçeğinden almış oldukları skor ortalamaları arasında fark yoktur. Grupların ortalaması istatistiksel açıdan birbirinden farklı değildir (F=0,771, P=0,594>0,05).

Çizelge 4.15 incelendiğinde, Anova sonuçlarından dolayı annenin eğitim durumuna göre grupların Aceleci Kararsızlık Ölçeğinden almış oldukları skor ortalamaları arasında fark yoktur. Grupların ortalaması istatistiksel açıdan birbirinden farklı değildir (F=0,608, P=0,724>0,05).

Çizelge 4.15 incelendiğinde, Anova sonuçlarından dolayı annenin eğitim durumuna göre grupların Kararsızlık Ölçeğinden almış oldukları skor ortalamaları arasında fark yoktur. Grupların ortalaması istatistiksel açıdan birbirinden farklı değildir (F=0,731, P=0,625>0,05).

Çizelge 4.16:Gelir Durumu Faktörüne Göre Kendine Saygı Ölçeği, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve Kararsızlık Ölçeği Tanımlayıcı İstatistikler

	AİLENİN GELİRİ	N	ORT.	SS.	ST. HATA
Kendine Saygı Ölçeği	1350tl	15	84,80	11,16	2,882
	2000tl	73	78,38	8,92	1,044
	3000tl	90	78,24	9,68	1,021
	4000tl	30	80,20	6,94	1,267
	5000tl+	41	78,12	10,61	1,658
	Top.	249	78,90	9,50	0,602
Araştırmacı Kararsızlık Ölçeği	1350tl	15	19,53	7,40	1,912
	2000tl	73	26,30	8,95	1,048
	3000tl	90	26,41	10,02	1,057
	4000tl	30	27,30	8,72	1,593
	5000tl+	41	28,29	8,99	1,404
	Top.	249	26,38	9,37	0,594

Çizelge 4.16:(Devam) Gelir Durumu Faktörüne Göre Kendine Saygı Ölçeği, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve Kararsızlık Ölçeği Tanımlayıcı İstatistikler

Aceleci Kararsızlık Ölçeği	1350tl	15	13,93	5,10	1,318
	2000tl	73	18,19	6,62	0,775
	3000tl	90	17,63	6,41	0,676
	4000tl	30	16,50	6,82	1,245
	5000tl+	41	19,59	7,03	1,099
	Top.	249	17,76	6,64	0,421
Kararsızlık Ölçeği	1350tl	15	33,47	11,50	2,297
	2000tl	73	44,49	14,01	1,640
	3000tl	90	44,04	15,40	1,624
	4000tl	30	43,80	14,40	2,631
	5000tl+	41	47,88	13,71	2,142
	Top.	249	44,14	14,61	0,926

Çizelge 4.16 incelendiğinde aile geliri 1350tl ve 5000 tl olan öğrencilerin kendine saygı puan ortalamaları sırasıyla 84,80 ve 78,12'dir. Kararsızlık puan ortalamaları ise sırasıyla 33,47ve 47,88'dir. Ailesinin geliri 3000tl olan öğrencilerin araştırmacı ve aceleci kararsızlık puan ortalamaları sırasıyla 26,41 ve 17,63' tür.

Çizelge 4.17:Gelir Durumu Faktörüne Göre Kendine Saygı Ölçeği, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve Kararsızlık Ölçeği Anova Sonuçları

	VARYANSIN KAYNAĞI	KARELER TOP.	SERBESTLİK DEĞERİ	KARELER ORT.	F	P
Kendine Saygı Ölçeği	G. Arası	655,81	4	163,953	1,841	0,122
	G. İçi	21729,47	244	89,055		
	Top.	22385,28	248			
Araştırmacı Kararsızlık Ölçeği	G. Arası	879,07	4	219,769	2,563	0,039
	G. İçi	20923,68	244	85,753		
	Top.	21802,75	248			
Aceleci Kararsızlık Ölçeği	G. Arası	418,94	4	104,736	2,430	0,048
	G. İçi	10516,60	244	43,101		
	Top.	10935,54	248			
Kararsızlık Ölçeği	G. Arası	2295,08	4	573,772	2,763	0,028
	G. İçi	50664,99	244	207,643		
	Top.	52960,08	248			

Çizelge 4.17 incelendiğinde, Anova sonuçlarından dolayı gelir durumuna göre grupların Kendine Saygı Ölçeğinden almış oldukları skor ortalamaları arasında fark yoktur. Grupların ortalaması istatistiksel açıdan birbirinden farklı değildir (F=1,841, P=0,122>0,05).

Çizelge 4.17 incelendiğinde, Anova sonuçlarından dolayı gelir durumuna göre grupların Araştırmacı Kararsızlık Ölçeğinden almış oldukları skor ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır. Bu farklılığın hangi gruplarda olduğunu belirlemek için Tukey testi yapılmış ve gelirini 5000 TL ve üstü olarak beyan edenlerin araştırmacı kararsızlıklarının 1350 TL olarak beyan edenlerden anlamlı ölçüde yüksek olduğu bulunmuştur (F=2,563, P=0,039<0,05).

Çizelge 17 incelendiğinde, Anova sonuçlarından dolayı gelir durumuna göre grupların Aceleci Kararsızlık Ölçeğinden almış oldukları skor ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır. Bu farklılığın hangi gruplarda olduğunu belirlemek için Tukey testi yapılmış ve gelirini 5000 TL ve üstü olarak beyan edenlerin aceleci kararsızlıklarının 1350 TL olarak beyan edenlerden önemli ölçüde yüksek olduğu bulunmuştur (F=2,430, P=0,048<0,05).

Çizelge 17 incelendiğinde, Anova sonuçlarından dolayı gelir durumuna göre grupların Kararsızlık Ölçeğinden almış oldukları skor ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır. Bu farklılığın hangi gruplarda olduğunu belirlemek için Tukey testi yapılmış ve gelirini 5000 TL ve üstü olarak beyan edenlerin kararsızlıklarının 1350 TL olarak beyan edenlerden anlamlı ölçüde yüksek olduğu bulunmuştur(F=2,763, P=0,028<0,05).

Çizelge 4.18: Hanedeki Birey Sayısı Faktörüne Göre Kendine Saygı Ölçeği, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve Kararsızlık Ölçeği Tanımlayıcı İstatistikler

	HANEDEKİ N BİREY SAYISI	ORTALAMA	SS.	ST. HATA	
Kendine Saygı Ölçeği	2	4	84,50	6,45	3,227
	3	12	79	9,31	2,688
	4	106	79,36	9,60	0,933
	5	93	78,88	10,12	1,050
	6+	34	76,79	7,54	1,294
	Top.	249	78,90	9,50	0,602

Çizelge 4.18: (Devam) Hanedeki Birey Sayısı Faktörüne Göre Kendine Saygı Ölçeği, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve Kararsızlık Ölçeği Tanımlayıcı İstatistikler

Araştırmacı Kararsızlık Ölçeği	2	4	23,00	5,71	2,858
	3	12	27,17	6,45	1,862
	4	106	25,84	9,45	0,919
	5	93	27,82	10,01	1,039
	6+	34	24,26	8,14	1,397
	Top.	249	26,38	9,37	0,594
Aceleci Kararsızlık Ölçeği	2	4	14,00	4	2
	3	12	17,67	5,33	1,539
	4	106	17,62	6,66	0,647
	5	93	18,29	7,14	0,741
	6 +	34	17,21	5,84	1
	Top.	249	17,76	6,64	0,421
Kararsızlık Ölçeği	2	4	37,00	8,98	4,491
	3	12	44,83	10,04	2,899
	4	106	43,46	14,34	1,393
	5	93	46,11	16,04	1,663
	6+	34	41,47	12,86	2,207
	Top.	249	44,14	14,61	0,926

Çizelge 18 incelendiğinde evde 2 kişi ve 5 kişi yaşayan öğrencilerin kendine saygı puan ortalamaları sırasıyla 84,50 ve 78,88'dir. Kararsızlık puan ortalamaları ise sırasıyla 37 ve 46,11'dir. Evde 4 kişi yaşayan öğrencilerin araştırmacı ve aceleci kararsızlık puan ortalamaları sırasıyla 25,84 ve 17,62' dir.

Çizelge 4.19:Hanedeki Birey Sayısı Faktörüne Göre Kendine Saygı Ölçeği, Araştırmacı Kararsızlık, Aceleci Kararsızlık ve Kararsızlık Ölçeği Anova Sonuçları

	VARYANSIN KAYNAĞI	KARELER TOP.	SERBESTLİK DEĞERİ	KARELER ORT.	F	P
Kendine Saygı Ölçeği	G. Arası	298,65	4	74,663	0,825	0,510
	G. İçi	22086,63	244	90,519		
	Top.	22385,28	248			
Araştırmacı Kararsızlık Ölçeği	G. Arası	428,30	4	107,076	1,222	0,302
	G. İçi	21374,45	244	87,600		
	Top.	21802,75	248			
Aceleci Kararsızlık Ölçeği	G. Arası	95,25	4	23,812	0,536	0,709
	G. İçi	10840,29	244	44,427		
	Top.	10935,54	248			
Kararsızlık Ölçeği	G. Arası	860,66	4	215,167	1,008	0,404
	G. İçi	52099,41	244	213,522		
	Top.	52960,07	248			

Çizelge 19 incelendiğinde, Anova sonuçlarından dolayı hanedeki birey sayısına göre grupların Kendine Saygı Ölçeğinden almış oldukları skor ortalamaları arasında fark yoktur. Grupların ortalaması istatistiksel açıdan birbirinden farklı değildir (F=0,825, P=0,510>0,05).

Çizelge 19 incelendiğinde, Anova sonuçlarından dolayı hanedeki birey sayısına göre grupların Araştırmacı Kararsızlık Ölçeğinden almış oldukları skor ortalamaları arasında fark yoktur. Grupların ortalaması istatistiksel açıdan birbirinden farklı değildir (F=1,222, P=0,302>0,05).

Çizelge 19 incelendiğinde, Anova sonuçlarından dolayı hanedeki birey sayısına göre grupların Aceleci Kararsızlık Ölçeğinden almış oldukları skor ortalamaları arasında fark yoktur. Grupların ortalaması istatistiksel açıdan birbirinden farklı değildir (F=0,536, P=0,709>0,05).

Çizelge 19 incelendiğinde, Anova sonuçlarından dolayı hanedeki birey sayısına göre grupların Kararsızlık Ölçeğinden almış oldukları skor ortalamaları arasında fark yoktur. Grupların ortalaması istatistiksel açıdan birbirinden farklı değildir (F=1,008, P=0,404>0,05).

Çizelge 4. 20:Kendine Saygı ve Kararsızlık İlişki Testi

		Kendine Saygı Ölçeği	Kararsızlık Ölçeği
Kendine Saygı Ölçeği	r	1	-435(**)
	p		,000
Kararsızlık Ölçeği	r	-435(**)	1
	p	,000	

12. sınıf öğrencilerinin kendine saygıları ile kararsızlıkları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla korelasyon kat sayısı hesaplanmış, sonuç Çizelge 20’ de gösterilmiştir. Çizelge 20 incelendiğinde kendine saygı ile kararsızlık arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Pearson korelasyon (r) değeri 0,4-0,6 aralığında ise iki ölçek arasındaki ilişki orta düzeydedir (Chung, 2007). Araştırmamızdaki sonuca göre kendine saygı ile kişisel kararsızlık arasında negatif yönde, orta düzeyde ilişki tespit edilmiştir. Kendine saygı düzeyi yüksek olan öğrencilerin kararsızlığı azalmaktadır ($r=-0,435$, $P=0,00<0,05$).

Çizelge 4. 21: Araştırmacı Kararsızlık ve Aceleci Kararsızlık İlişki Testi

		Araştırmacı Kararsızlık Ölçeği	Aceleci Kararsızlık Ölçeği
Araştırmacı Kararsızlık Ölçeği	r	1	,655(**)
	p		,000
Aceleci Kararsızlık Ölçeği	r	,655(**)	1
	p	,000	

Çizelge 21'i incelediğimizde araştırmacı kararsızlık ile aceleci kararsızlık arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Pearson korelasyon (r) değeri 0,6-0,8 aralığında ise iki ölçek arasındaki ilişki yüksek düzeydedir(Chung, 2007). Araştırmamızın sonucunda öğrencilerin araştırmacı kararsızlıkları ile aceleci kararsızlıkları arasında yüksek derecede, pozitif yönlü ilişki tespit edilmiştir. Araştırmacı kararsızlık yükseldikçe aceleci kararsızlık da artmaktadır ($r=0,655$, $P=0,00<0,05$).

5.TARTIŞMA VE YORUMLAR

Araştırmamızın konusu “İstanbul ili Pendik ilçesindeki 12. sınıf öğrencilerinin kendilerine saygıları ile kişisel kararsızlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi” idi. Konuya ilişkin inceleme sonuçları bu bölümde soru cevap halinde verilmiş ve benzer araştırma sonuçları aktarılmıştır.

Yapılan çalışmalar sonucunda İstanbul İli Pendik ilçesindeki 12. sınıf öğrencilerinin kendine saygı düzeyleri ile kişisel kararsızlıkları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Kendine saygı düzeyi yüksek öğrenciler daha az kararsızlık yaşarlar. Kararsızlıkları azaldıkça kendilerine saygıları da artar. Kararsızlık ve kendine saygı birçok değişkenle ilişkisi incelenen bir konudur ve sonuçları da şu şekildedir:

Literatür incelendiğinde kendilik saygısı ile kararsızlık arasındaki ilişkiler Türkiye’de Güçray (2001) ve Bacanlı (2005) tarafından incelenmiştir. Güçray (2001) Türk üniversite öğrencileriyle yaptığı araştırmada kararlılık ile kendilik saygısı arasında pozitif yönde korelasyon olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte Güçray, erkek ergenlerin kendilik saygısının ve kararlılık düzeyinin kız öğrencilere göre daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Bacanlı ise kişisel kararsızlıkla kendilik saygısı arasındaki ilişkileri araştırmıştır ve araştırmacı kararsızlıkla kendilik saygısı arasında negatif yönde ilişkiler tespit etmiştir. Sonuç olarak kararsızlık kendilik saygısı ile olumsuz, kararlılık ise olumlu yönden ilişkili bulunmuştur. Bu da bizim araştırmamızla paralel bir sonuçtur.

Araştırmamızla benzer özellikler gösteren başka bir araştırmaya baktığımızda; Taşgıt (2012)’in “Üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve karar verme düzeylerinin incelenmesi” adlı çalışmasının sonuçlarına göre; öğrencilerin benlik saygı seviyeleri, karar verme stillerini (karar vermede öz saygı, dikkatli karar verme, kaçınan karar verme, erteleyici karar verme, panik karar verme) pozitif ve anlamlı düzeyde açıklar.

Toplumumuzda çocuk yetiştirilirken cinsiyet rollerinin erken yaşlarda verilmesi ve kız çocukları, erkeklere göre daha çok boyun eğmeye, elindekilerle yetinmeye özendirilir. Erkek çocuklar ise el üstünde tutularak, kız kardeşlerinden daha önemli olduğu anlayışına göre büyütülür (Tezcan, 1973; Yörükoğlu, 1989). Böylece erkek çocuğu, geleneksel Türk ailesinde gelecek için ailenin ekonomik yükünü yüklenecek bir kişi olarak temsil ettiği için kız çocuğundan ayrı bir konuma sahiptir (Merter, 1990). Bu durum erkek çocukların karar verirken kendilerine daha güvenli ve özsaygılı davranışlar göstermesi şeklinde yorumlanabilir (Avşaroğlu, 2007). Çalışmamızda kız ve erkek öğrencilerin kendine saygı düzeyleri arasında anlamlı fark olmadığından söz konusu yargıdan bu yönde ayrılmıştır.

Son yıllarda kız öğrencilerin de erkek öğrenciler kadar karar vermelerinde özgüven duymaları, karar verirken bağımsız olma isteği ile açıklanabilir. Kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması, bilgiye hızlı ulaşılabilmesi, anne baba eğitim seviyesinin yükselmesiyle yeni bakış açılarının oluşması, okullarda çocuklara gelişim dönemlerine göre eğitim verilmesi ile sağlıklı ve bilinçli iletişim yollarının oluşturulması, öğrencilerin karar vermede özsaygı seviyesini artırabileceği düşünülebilir. Bununla beraber erkekler kadar kız öğrencilerin de kendi kararlarını vermeyi, verdikleri kararları uygulamayı ve sorumluluk alma becerisini geliştirerek, kendine daha güvenli ve özsaygılı bir seviyeye gelmeleri, günümüz dünyası açısından beklenen süreçler olduklarını söyleyebiliriz (Tunç, 2011).

İstanbul ili Pendik ilçesindeki 12.sınıf öğrencilerinin kendine saygı düzeyleri nasıldır?

Araştırma sonuçlarına göre Kendine Saygı Ölçeğinden elde edilebilecek min ve max değerleri sırasıyla 20 ve 100'dur. Bu ölçekten alınan düşük puan düşük kendine saygıya, yüksek puan ise yüksek kendine saygıya işaret etmektedir. KSÖ puanları ort =78,89, ss=9,50 olarak saptandığı için öğrencilerin kendilerine güvenlerinin iyi olduğunu söyleyebiliriz.

Kendine saygının daha da artırılması için gerek aile içinde gerekse okul ortamlarında çalışmaların, davranış kazandırma eğitimlerinin yapılması mümkündür. Çünkü literatür kısmında da bahsedildiği gibi insanın kendine saygı duyması, tüm hayatını önemli ölçüde etkileyen bir konudur. Ruh sağlığıyla doğrudan ilişkilidir. Ayrıca "İnsanın

kendine saygısı varsa başkalarına da saygısı vardır”, sözü günlük yaşamda iletişimimizdeki ayrıntılar için dahi dikkate değer bir sözdür.

Yüksek benlik saygısına sahip kişiler, kendilerini daha pozitif tanımlar, kendilerine olan güvenleri içsel olarak daha tutarlıdır ve çevreye karşı duyarlı, özerk ve bağımsızdırlar (Burns, 1982; Demo ve Saving-Williams, 1992). Dolayısıyla üniversite öğrencilerinin, benlik saygısı seviyelerinin, verdikleri kararlarına saygı biçimlerini ve karar verme stillerini etkilediği söylenebilir (Akt. Bağlıkol, 2010).

İstanbul ili Pendik ilçesindeki 12.sınıf öğrencilerinin kendine saygı düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?

Araştırmamızda kız ve erkek öğrencilerin kendine saygı ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Kızlarla erkeklerin kendine saygı düzeyleri benzerdir. Yapılan bazı araştırmaların sonuçları da çalışmamızla paraleldir.

Araştırmamızı destekleyen bir çalışmaya sahip olan Bağlıkol (2010) “İlköğretim 8.sınıf öğrencilerinin kendine saygı ile karar verme stratejileri arasındaki ilişki” adlı çalışmasında, cinsiyet değişkeni ile karar vermede öz saygı düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olmadığını tespit etmiştir. Taşgit (2012)’ in çalışmasında bu durum farklıdır, bunun sebebi kız öğrencilerin çevrenin beklentilerine erkeklerden daha sağduyulu olmaları ve hayatındaki kişilere dair daha fazla sorumluluk hissetmeleri nedeniyle, karar verme sürecinde kendilerine olan güvenlerinin daha düşük olması olabilir. Yanı sıra kız öğrencilerin, çevrenin kontrolünü daha çok hissetmelerinden dolayı daha fazla kararsızlık yaşadıklarını söyleyebiliriz (Taşgit, 2012).

Can (1986)’ in ergenlerle yaptığı araştırmasında öğrencilerin benlik tasarımları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ancak ilk çocukların ortanca ve küçüklere göre benlik tasarımı daha yüksektir. Ailesiyle beraber yaşayanların benlik tasarımı ayrı yaşayanlara göre daha yüksek olduğunu da belirtmiştir..

İstanbul ili Pendik ilçesindeki 12.sınıf öğrencilerinin kendine saygı düzeyleri yaşlarına göre farklılaşmakta mıdır?

Yaş gruplarının kendine saygı düzeyi ortalaması istatistiksel açıdan birbirinden farklı değildir. Öğrencilerin yaşlarına göre kendilerine saygı düzeyleri farklılaşmaz. Koç (2010)'un araştırma sonuçları ise şu şekildedir:

- Benlik saygısı yaşla paralel artar.
- Yetişkin kadınlar, erkeklere göre benlik saygısını artıran kişilik özelliklere daha çok önem verir.
- Sosyo- ekonomik açıdan üst ve orta düzeydeki yetişkinlerin benlik saygıları daha yüksektir.
- Lisans ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip kişiler orta düzey eğitim seviyesindekilere göre daha yüksek benlik saygısına sahiptir.
- Bekârlar evlilere göre daha düşük benlik saygısına sahiptir.
- Öğretmenlerin benlik saygısı ile mesleki doyumları arasında pozitif bir ilişki vardır.

İstanbul ili Pendik ilçesindeki 12. sınıf öğrencilerinin kendine saygı düzeyleri anne baba mesleklerine, eğitim durumlarına göre, ailenin gelir ve evlerinin durumlarına göre, hanedeki kişi sayısına göre farklılaşmakta mıdır?

İnceleme sonucunda öğrencilerin kendilerine saygı düzeyleri; anne babalarının eğitim durumuna, mesleklerine, gelirlerine, evlerinin durumlarına, hanedeki kişi sayısına göre farklılaşmamaktadır. Aşağıda aileyle ve sosyo-kültürel- ekonomik düzeyle kendine saygı arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırma sonuçları yer almaktadır.

Yiğit (2010)'in araştırmasında ergenlerin (12,13,14 yaş) benlik saygısı ile ilişkisi olabilecek değişkenlerin, benlik saygı düzeyini yordamadaki etkileri incelenmiştir. Ergenlerin benlik saygı düzeyi cinsiyet, yaş, anne çalışma durumu, baba çalışma durumu, baba eğitim düzeyine göre farklılaşmaz, sonucuna varılmıştır. Ek olarak anne eğitim düzeyi ve ekonomik düzey arttıkça benlik saygısının da arttığı ortaya konmuştur.

Yüksekkaya (1995) benlik saygısını; akademik başarı, arkadaşlık ilişkileri, gelirini yeterli bulma, yaş ve cinsiyet gibi değişkenlerle incelemiştir. İnceleme sonucunda yaş ve cinsiyetin benlik saygısı ile arasında anlamlı ilişki bulmamıştır. Ne var ki benlik saygısı ile akademik başarı sağlamak, arkadaşlık ilişkileri kurabilme ve gelirini yeterli bulma arasında anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koymuştur.

Suner(2000)' in bir Anadolu, bir Kolej, bir Genel Lisede öğrenim gören öğrencilerle yaptığı araştırmada kolejde okuyan, sosyo ekonomik seviyesi yüksek olan, kendini fiziksel olarak beğenen, ebeveyniyle rahat iletişim kurabilen, doğru kararlar verdiği inanan, okulda ders dışı etkinliklere katılan öğrencilerin özsaygı düzeyi diğerlerinden daha yüksek bulunmuştur. Aydoğan(2010) ise 12,13,14 yaşlarındaki öğrencilerin benlik saygı düzeylerinin çeşitli değişkenlerle ilişkisini incelemiştir.

İncelemede benlik saygısının cinsiyet ve anne çalışma durumuna göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Anne baba eğitim düzeyi, sosyo- ekonomik düzey arttıkça benlik saygısı düzeyi de artar, babası çalışan ergenlerin benlik saygısı, çalışmayanlardan anlamlı düzeyde yüksektir sonucu da ortaya çıkmıştır.

İstanbul ili Pendik ilçesindeki 12.sınıf öğrencilerinin kişisel kararsızlık durumları nasıldır?

Araştırmacı Kararsızlık Ölçeğinden elde edilebilecek min ve max değerler sırasıyla 10 ve 50'dir. Ölçekten elde edilecek yüksek puan, kişisel kararsızlığın yüksek olduğunu, düşük puan ise kişisel kararsızlığın düşük olduğunu göstermektedir. Araştırmacı Kararsızlık Ölçeği puanları $ort=26,38$, $ss=9,37$ olarak saptandığı için öğrencilerin araştırmacı kararsızlıkları düşüktür.

Aceleci Kararsızlık Ölçeğinden elde edilebilecek min ve max değerler sırasıyla 8 ve 40'tir. Ölçekten elde edilecek yüksek puan, kişisel kararsızlığın yüksek olduğunu, düşük puan ise kişisel kararsızlığın düşük olduğunu göstermektedir. Aceleci Kararsızlık Ölçeği puanları $ort=17,75$, $ss=6,64$ olarak saptandığı için öğrencilerin aceleci kararsızlıkları düşüktür.

Kararsızlık Ölçeğinden elde edilebilecek min ve max değerler sırasıyla 18 ve 90'dir. Ölçekten elde edilecek yüksek puan, kişisel kararsızlığın yüksek olduğunu, düşük puan ise kişisel kararsızlığın düşük olduğunu göstermektedir. Kararsızlık Ölçeği puanları $ort=44,14$, $ss=14,61$ olarak saptandığı için öğrencilerin kararsızlıkları düşüktür.

Öğrencilerin çoğunlukla kararsız olmadıkları görülmüştür. Ancak ailesinin geliri 5000TL ve üstü olan öğrencilerin, 1350TL olanlara göre daha yüksek kararsızlık puanı aldıkları dikkati çekmiştir. Bunun sebebi birçok etkenden kaynaklanabilir. Örneğin bazı maddi olanakları yüksek, çocuk merkezci ve aşırı hoşgörülü ebeveyn tutumu sergileyen

anne babalarla karşılaştığımızda şöyle durumlar gözlemleyebiliriz. O gün ne yemek pişirileceğinden, evin badana boyasının rengine kadar çocuklarının fikirlerini uygulayan ebeveynler çocuklarına hayata dair birçok alternatifler sunabilmektedir. Çocuk böyle bir durumda kendisine sunulanların fazla olması yüzünden karar vermekte zorlanabilir. Ya da karar vermese de karşılaştığı problemlere onun yararına olacak şekilde çözümler bulan(ebeveyn, bakıcı, büyük ebeveynler, diğer) hep olmuştur. Dolayısıyla karar verme sorumluluğunu da almak istemeyebilir. Kararsızlıkla ilgili yapılan başka araştırma bulgularına baktığımızda ise;

Sarı, Türk üniversite öğrencilerinin Aceleci, Araştırmacı ve Genel Kararsızlık biçimlerinin Kendilik Saygısı düzeylerine etkilerini araştırmıştır. Kendine Saygı ile Genel Kararsızlık arasında negatif yönde, düşük düzeyde ancak anlamlı ilişkiler belirlemiştir. Kendilik saygısının düşüklüğü kendini değerlendirmenin azlığını oluşturur; kendini değerlendirmenin azlığı da kararsızlığı oluşturur; o halde düşük kendilik saygısı kararsızlığı oluşturmaktadır. Haraburda (1998) ise araştırmasında kendilik saygısı ile kararlılık arasında orta düzeyde, pozitif yönde ilişkiler olduğunu ortaya koymaktadır (Akt. Sarı, 2007).

Tiryaki (1996) üniversite öğrencilerinin karar verme davranışını incelediği bir araştırmada 1. sınıf öğrencilerinin 4. sınıftakilere göre kararsızlık stratejisini kullanma açısından anlamlı fark bulmuştur. Yani 1. sınıf öğrencileri daha fazla kararsızdır. Zira herhangi bir konuda kararsızlık stratejisini kullanan birinin o konuda kararsızlık yaşaması muhtemeldir.

İstanbul ili Pendik ilçesindeki 12. sınıf öğrencilerinin kararsızlık durumları ile kişisel bilgi formundaki değişkenler arasında ilişki var mıdır?

Öğrencilerin kararsızlık durumlarının kişisel bilgi formundaki değişkenlerle olan ilişkisini özetlediğimizde; kız öğrencilerin kişisel kararsızlıklarının erkeklere göre daha fazla olduğunu söyleyebiliriz. Öğrencilerin yaşa, anne babanın eğitimine-mesleğine, evinin durumuna, hanedeki birey sayısına göre kişisel kararsızlıkları arasında anlamlı bir fark yoktur. Öte yandan gelir durumuna göre grupların kişisel kararsızlıkları arasında anlamlı bir fark vardır. Gelirini 5000TL ve üstü olarak belirtenlerin kararsızlıklarının, 1350TL olarak beyan edenlerden önemli ölçüde yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Literatürde kararsızlıkla ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında birkaçından şöyle bahsedebiliriz.

Kuzgun (2003) bağımlılıkla kararsızlık arasında bir ilişki den bahseder. Kendi başına karar verememe, başkasına devretme, başkalarının beklentilerine öncelik verme zorunluluğu duyma, kararın sorumluluğunu almaktan kaçınma önemli bir kişilik sorunudur. Böyle biri kişilikte doğuştan gelen özelliklerin yanı sıra anne babanın rolü de büyüktür. Bağımlı kişilerin kişisel özelliklerine baktığımızda yaşam boyu başkalarının yönetimine ihtiyaç duyarlar. Tek ve yetersiz bir bilgi kaynağının vereceği bilgi ile dahi yetinirler ve onun yönlendirmesine göre davranırlar. Tüm bunlarla birlikte yaşın önemini vurgulayan Kuzgun (2000), yaş ilerledikçe deneyimin arttığını ve daha az kararsızlık yaşanabileceğini de ifade etmiştir.

Tiryaki (1997) üniversite öğrencileri ile yaptığı araştırmada cinsiyet, sosyo-ekonomik durum gibi bazı kişisel özelliklerin karar verme üzerinde etkili olduğunu belirlemiştir. Bu sonuca uygun olarak araştırmamızda da kızların erkeklere nazaran daha kararsız olduğu tespit edilmiştir. Bunu kız ergenlerin hayata dair bazı durumlarda ya da ilişkilerde ayrıntılara daha fazla dikkatini vermelerinin sonucu olarak da değerlendirebiliriz. Kız ergenlerin psikolojisi üzerine çalışmalar yapan uzmanlardan zaman zaman buna benzer saptamalar duyabilmekteyiz. Örneğin sosyal arkadaş seçiminde erkeklerden daha seçici olduklarını belirten eğitimci görüşleri de mevcuttur.

Şanlı (1987), çekirdek ailede karar verme sürecinde eşlerin katılımı ile ilgili bir araştırma yapmıştır. Konut seçimi, ev eşyaları, aile fertlerinin ihtiyaçları, tatil yapma, çocukların yetiştirilmesi konularında birinci derecede eşler birlikte karar vermektedirler. Yiyecek, sorumlulukların dağılması konularında ise ilk olarak kadınlar karar vermektedirler. Bunun yanında çocuklar hakkındaki kararları ise anne-baba ve çocuklar birlikte karar verirler(Taşgit, 2012).

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1.Sonuçlar

Araştırma sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin kendine saygı düzeyleri ile kararsızlıkları arasında negatif yönlü anlamlı ilişkiye rastlanmıştır. Kendine saygı duyan öğrenci daha kararlı bir yapıya sahiptir, başka bir ifadeyle kararsızlık yaşamayan öğrencinin kendine saygı düzeyi yüksektir. Bu sonuca paralel olarak öğrencilerin kendilerine saygı düzeyleri yüksek, kişisel kararsızlıkları ise düşük düzeyde karşımıza çıkmaktadır.

Kişisel bilgi formundaki değişkenler ile öğrencilerin kararsızlıkları arasındaki ilişkiye baktığımızda ise sonuçların şu yönde olduğunu görmekteyiz. Öğrencilerin yaşa, anne babanın eğitime-mesleğine, evinin durumuna, hanedeki birey sayısına göre kişisel kararsızlıkları arasında anlamlı bir fark yoktur. Diğer taraftan gelir durumuna göre grupların kişisel kararsızlıkları arasında anlamlı bir fark vardır. Gelirini 5000TL ve üstü olarak belirtenlerin kararsızlıklarının, 1350TL olarak beyan edenlerden önemli ölçüde yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bunların yanı sıra kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha kararsız olduğu da saptanmıştır.

İnceleme sonucunda öğrencilerin kendilerine saygı düzeylerinin; yaş, cinsiyet, anne babanın eğitimi ve mesleği, ailenin geliri, oturduğu evin durumu, hanede yaşayan kişi sayısı değişkenlerine göre farklılaşmadığı gözlenmiştir.

6.2.Öneriler

6.2.1. Araştırmacılara:

- Kişisel bilgi formundaki değişkenlerin sayısı artırılarak çalışma daha kapsamlı hale getirilebilir. Kullandığımız değişkenlerin dışındaki değişkenlerin araştırılması farklı araştırma sonuçlarına neden olabilir.
- Literatürde öğretmenlerin kendilerine saygı düzeyleri ile ilgili yeterince çalışma bulunmamaktadır. Dolayısıyla öğretmenlerin özellikle lise öğretmenlerinin kendilerine saygı düzeyleri üzerine çalışmalar yapılabilir. Çünkü öğretmenlerin kendine saygı düzeyinin öğrencilerin benlik saygı düzeyini etkileyebilme ihtimali olduğu yapılan araştırmalarda görülmüştür
- Öğrencilerin oluşturduğu gruplara farklı gruplar da eklenilirse karşılaştırmalardaki sonuçlar değişebilir. Örneğin çalışmamız normal okula devam eden öğrenciler üzerine yapılmıştır. Sosyal hizmetlere bağlı kurumlarda yetişerek öğrenim gören, evlat edinilmiş, çalışan ya da engelli öğrencilerin dahil edildiği çalışmalar yapılabilir.
- Öğrencilerin kendine saygı düzeylerinin kişisel bilgi formundaki değişkenlere göre farklılaşmamasının sebepleri araştırılabilir.
- Araştırmada daha fazla kitlelere ulaşılarak, evren- örneklem genişletilebilir.
- Öğrencilerin ebeveynlerine de kendine saygı ve kararsızlık ölçekleri uygulanıp, çocuklarıninkilerle karşılaştırılabilir. Zira literatür kısmında yüksek benlik saygısına sahip ebeveynlerin çocuklarının da aynı durumda olduğunu savunan bilim adamlarından bahsedilmiştir.

6.2.2. Uygulayıcılara:

- Okula devam eden öğrencilerin kazandıkları başarılarında karar verme ve benlik saygısı düzeylerinin etkisi büyüktür. Kendilerine güveni yüksek bireyler olarak hayatlarına dair kararlarını almaları için yetişkinlerin desteğine ihtiyaç duyacaklardır. Bu yüzden öğretim kurumlarında yalnız mesleki gelişim için

gerekli olan akademik becerilerin kazandırılması değil, sosyal ve kişilik gelişimin de sağlandığı kurumlar olarak hizmet etmelidirler(Taşgit, 2012).

- Öğrencilerin kendine saygı düzeylerinin daha da artırılmasını sağlamak amacıyla öğretmen-veli-öğrencilere çeşitli eğitim programları düzenlenebilir. Burada özellikle velilere, çocuklarını yüksek benlik saygısına sahip bireyler olarak yetiştirebilmeleri için tavsiyelerde bulunulması faydalı olacaktır. Ayrıca bu amaç doğrultusunda öğrencilerle bireysel görüşmeler yapılmasının da katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- Kendine saygıyı özendirecek davranışları içeren bültenler, okul dergileri çıkarılması öğrencilere bu konuda yol gösterici olacaktır.
- Öğrencilerin karar verebilme becerilerini geliştirmek için rehberlik etkinlikleri ve grupla psikolojik danışma yapılabilir. Karar vermenin önemini vurgulayan konferanslar verilebilir. Kararsızlığın hayatımızdaki engelleyici yönü gözler önüne serilerek öğrencilere farkındalıklar oluşturulabilir.

KAYNAKLAR

- Akça, Z. K.** (2012). *Genç yetişkinlikte algılanan anne baba tutumlarının, kendini toplarlama gücü ve benlik saygısı arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Aktaş, S.** (2011) 9. *Sınıfta anne baba tutumları ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Aktuğ, T.**(2006). *Ergenlerde akran baskısı ve benlik saygısının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Altıok, Ö. H., Ek, N. ve Koruklu, N.**(2010). Üniversite öğrencilerinin benlik saygısı düzeyi ile ilişkili bazı değişkenlerin incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 1* (1), 99-120.
- Altuğ, D.**(2004).*Çocukluktan yaşlılığa kendilik değeri*. Ankara:Haberal Eğitim Vakfı Yayınları.
- Arslan, C.**(2007).*Üniversite öğrencilerinin sürekli kaygı ve kişisel kararsızlık düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Atkinson, R.L. Atkinson, R.C., Smith, E.E., Bern, D.J. ve Nolen- Hoeksema, S.,** (1999). *Psikolojiye giriş*.(3.Baskı).(Çeviren: Yavuz Alagon).Ankara: Arkadaş Yayınları
- Avşaroglu, S.**(2007).*Üniversite öğrencilerinin karar vermede özsaygı, karar verme ve stresle basa çıkma stillerinin benlik saygısı ve bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Aydoğan, D. & Özbay, Y.**(2012). Akademik erteleme davranışının benlik saygısı, durumluk kaygı, öz yeterlik açısından açıklanabilirliğinin incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi, 2*(3), 4-9.
- Bacanlı F. & Kuzgun Y.**(2005). *Rehberlik ve psikolojik danışmada kullanılan ölçme araçları ve programlar dizisi*. (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Bağlıkol, Y.**(2010). *İlköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin kendine saygı ve karar verme stratejileri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.

- Baydemir, B.(2012).** *İlköğretim 2.kademe çocuklarında fiziksel tanımlama ve benlik saygısı.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Boğenç, A. & Kuzgun, Y.(1994).** Kendine saygısı düşük ve yüksek olan bireylerin akademik benlik kavramı puanlarının karşılaştırılması. I. Eğitim Bilimleri Kongresi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Budak, S.(2000).** *Psikoloji Sözlüğü.* Ankara: Bilim Sanat Yayınları.
- Can, G.(1986).** *Lise öğrencilerinin benlik tasarım düzeylerini etkileyen etmenler.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Chung, M.K. (2007).** Correlation coefficient. In: Salkin NJ, Editor. *Encyclopedia of measurement and statistics.* London: Sage Publications
- Çankaya, B.(2007).** *Lise 1. ve 2. sınıf öğrencilerinin algılanan benlik saygısının bazı değişkenlere göre incelenmesi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çevik, B. G. & Atıcı, M.(2009).** Lise 3. sınıf öğrencilerinin benlik saygılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslar Arası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 340-352.
- Çuhadaroğlu, F.(1986).** *Adolesanlarda benlik saygısı.* Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ankara.
- Dilmaç, B. & Ekşi, H.(2012).** Öğretmenlerin sahip oldukları değerlerin ve özgeci davranışlarının mesleki benlik saygısı açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 10(23), 65-82.
- Dinçer, F. & Öztunç, G.(2009).** Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin benlik saygısı ve atılganlık düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 6(2), 22-33.
- Dülger, O.(2009).** *Ergenlerde algılanan sosyal destek ile karar verme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Eldeliklioğlu, J.(1996).** *Karar stratejileri ile ana baba tutumları arasındaki ilişki.* Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Erdoğan, İ.(2005).** *Sınıf yönetimi.* (9. Baskı). İstanbul: Sistem Yayınevi
- Erdoğan, İ.(2006).** *Çağdaş eğitim sistemleri.* (6. Baskı). İstanbul: Sistem Yayın.
- Eriş Y.(2013).** *Ergenlerin benlik saygısı ve sosyal kaygı düzeylerinin incelenmesi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

- Güçray, S. S.**(2001). Ergenlerde karar verme davranışlarının özsaygı ve problem çözme becerileri algısı ile ilişkisi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(8), 106-121.
- Kesici, S.** (2002). *Üniversite öğrencilerinin karar verme stratejilerinin psikolojik ihtiyaç örüntüleri ve özlük niteliklerine göre karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Kımtır, N.**(2008). Üniversiteli gençlerde dindarlık ile benlik saygısı arasındaki ilişki üzerine bir araştırma. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 39-60.
- Koç, M.** (2009). Dindarlık ile benlik saygısı arasındaki ilişki. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 18(1), 473-493.
- Koç, M.** (2010). Demografik özellikler ile benlik saygısı arasındaki ilişki yetişkinler üzerine bir araştırma. *Akademik Araştırmalar Dergisi*, 2(46), 35-38.
- Kulaksızoğlu, A.**(2004). *Ergenlik psikolojisi*. (6. Baskı). İstanbul: Remzi Yayınevi.
- Kuzgun, Y.** (2000). *İlköğretimde Mesleki Gelişim*. Ankara: Nobel Yayın
- Kuzgun, Y.**(1988).*Kendini değerlendirme envanterinin güvenilirliğine ve geçerliliğine ilişkin çalışmalar*. Ankara: ÖSYM.
- Kuzgun, Y.**(1992).Karar stratejileri ölçeği geliştirilmesi ve standardizasyonu. VII. *Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları Türk Psikologlar Derneği*, Ankara, 161-170.
- Kuzgun, Y.**(2003). *Meslek rehberliği ve danışmanlığına giriş*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Özcan, K.**(1999). *Yöneticilerde karar verme ile kaygı ilişkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Özçiçek, G.**(2014). *Çocuğun benlik kavramının olumluluğu, annenin mükemmeliyetçiliği ve anne kabul red algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Özer, A. K.**(2005). *Ben değeri tiryakiliği*. (6. Baskı). İstanbul: Sistem Yayın
- Pişkin, M.** (2002). *Özsaygıyı geliştirme eğitimi*. Kuzgun, Y. (Editör). *İlköğretimde Rehberlik*. (3.Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sarı, E.**(2007). Türk üniversite öğrencilerinin aceleci, araştırmacı, genel kararsızlık biçimlerinin kendilik saygısı düzeylerine etkileri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7(2), 897-926.
- Saygılı, G., Kesecioğlu, İ. T. & Kırıktaş, H.** (2015). Eğitim düzeyinin benlik saygısı üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 210.

- Selçuk, Z.**(2004). *Gelişim ve Öğrenme*. (11. Baskı). Ankara: Nobel Yayın
- Suner, E.**(2000). *Farklı liselerdeki ergenlerin benlik saygısı, akademik başarı ve sürekli kaygı düzeyi arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Sürücü, M. & Bacanlı, F.**(2006). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin sınav kaygıları ile karar verme stilleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 12(45), 7-35.
- Taşgit, M.**(2012). *Üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve karar verme düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, Karaman.
- Tiryaki, M.G.**(1997). *Üniversite öğrencilerinin karar verme davranışlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Tunç, A. & Tezer, E.**(2006). Çocuk yetiştirme stilleri ve benlik saygısı arasındaki ilişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(25), 37-44.
- Tunç, T.**(2011). *Benlik saygısı ve kaygının çatışma yönetim stilleri üzerindeki etkileri(bir üniversite hastanesi örneği: Sakarya)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Yavuzer, H.**(1998). *Çocuk ve suç*. (9. Baskı). İstanbul: Remzi Yayınevi.
- Yavuzer, H.**(2001). *Ana-baba ve çocuk*. (14. Baskı). İstanbul: Remzi Yayınevi.
- Yavuzer, H.**(2002a). *Çocuğunuzun ilk altı yılı*. (14. Baskı) .İstanbul: Remzi Yayınevi.
- Yavuzer, H.**(2002b). *Okul çağı çocuğu*. (8. Baskı). İstanbul :Remzi Yayınevi.
- Yeşilyaprak, B.** (2006). *Eğitimde rehberlik hizmetleri*. (13. Baskı). Ankara:Nobel Yayın.
- Yiğit, H.**(2010). *Ergenlerin benlik saygılarının yaşam doyumu ve bazı özlük nitelikleri açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Yörükoğlu, A.**(1993). *Gençlik çağı ruh sağlığı ve ruhsal sorunlar*. (8.Baskı). İstanbul: Özgür Yayınları.
- Yüksekkaya, S.**(1995). *Üniversite öğrencilerinde benlik saygısının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Voltan Acar, N.**(2003). *Terapötik iletişim*. (4. Baskı). Ankara: US-A Yayın.

EKLER

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-20-E.4324867

18/04/2016

Konu: Anket ve Araştırma İzin Talebi

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) Diğdem ERTAŞ'a ait 13.04.2016 tarihli dilekçe.
b) MEB. Yen. ve Eğ. Tek. Gn Md. 07.03.2012 tarih ve 3616 sayılı 2012/13 nolu gen.
c) Millî Eğitim Araştırma ve Anket Komisyonunun 15.04.2016 tarihli tutanağı.

İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Didem ERTAŞ'ın "*Lise Öğrencilerinin Kararsızlık Durumları ile Kendilerine Saygıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*" konulu tezi kapsamında, ilimiz Pendik ilçesinde bulunan Fatih Anadolu Lisesi ve Gülizar Obdan Anadolu Liselerinde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerine; kişisel bilgi formu, kendine saygı ölçeği ve kişisel kararsızlık ölçeğini uygulama istemi hakkındaki ilgi (a) dilekçe ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Araştırmacının; söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim -öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Ömer Faruk YELKENCİ
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
18/04/2016

Ahmet Hamdi USTA
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:1- Genelge
2- Komisyon Tutanağı

İl Millî Eğitim Müdürlüğü
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden a3c2-de2e-3716-a65d-be97 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-44-E.4354771

18.04.2016

Konu: Anket ve Araştırma İzin Talebi

Sayın: Didem ERTAŞ

- İlgi: a) 13.04.2016 tarihli dilekçeniz.
b) Valilik Makamının 18.04.2016 tarih ve 4324867 sayılı oluru.

"Lise Öğrencilerinin Kararsızlık Durumları ile Kendilerine Saygıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu teziniz hakkındaki ilgi (a) dilekçe ve ekleri ilgi (b) valilik onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve söz konusu talebiniz; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, **uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının uygulanması**, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılması koşuluyla, gerekli duyurunun araştırmacı tarafından yapılmasını, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim -öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini rica ederim.

Harun TÜYSÜZ
Müdür Yardımcısı

EK:1- Valilik Onayı
2- Ölçekler

İl Millî Eğitim Müdürlüğü
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKI
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 33ac-c288-3798-9df7-da87 kodu ile teyit edilebilir.

KENDİNE SAYGI ÖLÇEĞİ

		Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sık sık	Her zaman
1	Kişilik özelliklerinizden hoşnut musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
2	Bir işi yaparken son kararı kendiniz mi verirsiniz?	☐	☐	☐	☐	☐
3	Bir başarısızlığa uğradığınızda kendinize her yönden değersiz bulur musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
4	İşe yaramaz ve acınacak biri olduğunuzu düşünüyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
5	Geçmişe baktığınızda övüneceğiniz işler yaptığınızı düşünüyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
6	Olduğunuz gibi görünmek sizi rahatsız eder mi?	☐	☐	☐	☐	☐
7	Başkalarına göre daha yetersiz olduğunuzu düşünür müsünüz?	☐	☐	☐	☐	☐
8	Başkaları size önem veriyor mu?	☐	☐	☐	☐	☐
9	Çevrenizde aranan bir insan mısınız?	☐	☐	☐	☐	☐
10	Ulaştığınız başarılar kendi yetenek çabalarınızın sonucu mudur?	☐	☐	☐	☐	☐
11	Kendinizden hoşnut musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
12	Bir konuda eleştiri aldığınızda kendinizi değersiz biri olarak görüyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
13	İlgi ve ihtiyaçlarınızın neler olduğunu bilip, bunları karşılayacak biçimde davranır mısınız?	☐	☐	☐	☐	☐
14	Bazı konularda başarısız olsanız da kendinizi değerli bulur musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
15	Üzerinize aldığınız işi başarı ile bitirebilir misiniz?	☐	☐	☐	☐	☐
16	Haksızlığa uğradığınızda mücadele eder misiniz?	☐	☐	☐	☐	☐
17	Toplantılarda söz alarak kendi görüşlerinizi ifade eder misiniz?	☐	☐	☐	☐	☐
18	Bir ortamda karar verilirken sizin önerilerinizin de dikkate alınmasına önem verir misiniz?	☐	☐	☐	☐	☐
19	Yeteneklerinize güvenir misiniz?	☐	☐	☐	☐	☐
20	Başkaları sizinle olmaktan zevk alır mı?	☐	☐	☐	☐	☐

Kişisel Bilgi Formu

1.Yaş:

2.Kaçıncı Sınıf:

3.Cinsiyet:

4.Baba Mesleği: A.İşçi B.Memur,Öğretmen C.Esnaf D.Mühendis,Doktor,Avukat
ÇALIŞMIYOR ÇÜNKÜ , E.Emekli F.İşsiz

5.Anne Mesleği: : A.İşçi B.Memur,Öğretmen C.Esnaf D.Mühendis,Doktor,Avukat
ÇALIŞMIYOR ÇÜNKÜ , E.Emekli F.İşsiz

6.Oturduğunuz Ev:

A.Kendimizin

B.Kira

C .Diğer

7.Anne – Babanın Eğitim Durumu

ANNE

A.Okur –yazar değil

B.Okur- yazar

C.İlkokul

D.Ortaokul

E.Lise

F.Yüksekokul-Üniversite

G.Yüksek Lisans -Doktora

BABA

A.Okur –yazar değil

B.Okur -yazar

C.İlkokul

D. Ortaokul

E. Lise

F.Yüksek Lisans-Üniversite

G.Yüksek Lisans-Doktora

8.Ailenizin gelir düzeyi için sizce aşağıdakilerden hangisi uygun?

A.1350TL

B.2000TL

C. 3000TL

D.4000TL

E. 5000TL ve üstü

9.Kendiniz dahil ailenizdeki birey sayısı kaç kişidir?

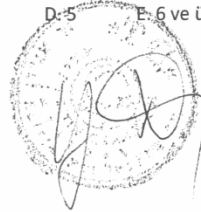
A. 2

B. 3

C. 4

D-5

E-6 ve üstü

KİŞİSEL KARARSIZLIK ÖLÇEĞİ

		Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sık sık	Her zaman
1	Acele karar vermem gerektiğinde çok güçlük çekerim.	☐	☐	☐	☐	☐
2	Basit şeyler hakkında bile karar verirken saatlerce düşünürüm.	☐	☐	☐	☐	☐
3	Karar verirken konuyu araştırmaya ve hakkında bilgi toplamaya sabredemediğim için acele karar veririm, sonra kararımdan vazgeçerim	☐	☐	☐	☐	☐
4	Kendimi aceleci bir kişi olarak görürüm.	☐	☐	☐	☐	☐
5	Hata yaparım korkusuyla çoğu zaman kararlarımı kesinleştiremem.	☐	☐	☐	☐	☐
6	Karar verirken tüm seçenekler hakkında bilgi toplarım ve araştırma yaparım, fakat yine de bana en uygun seçeneğin hangisi olduğuna karar veremem.	☐	☐	☐	☐	☐
7	Fırsatları kaçırmam korkusuyla acele karar veririm, sonra kararımdan vazgeçerim.	☐	☐	☐	☐	☐
8	Karar verirken iyice düşünmek yerine acele karar veririm ve sonra genellikle kararımdan vazgeçerim.	☐	☐	☐	☐	☐
9	Acele karar vermem gerektiğinde telaşlanırım.	☐	☐	☐	☐	☐
10	Karar verirken bana göre en uygun seçeneğin hangisi olduğunu bir türlü belirleyemem.	☐	☐	☐	☐	☐
11	Bir an önce kararımı verip kurtulmak istediğim için acele karar veririm, sonra genellikle kararımdan vazgeçerim.	☐	☐	☐	☐	☐
12	Kararlarımı çabuk verip çabuk da vazgeçerim.	☐	☐	☐	☐	☐
13	Yapmamam gereken işler arasında hangisini önce yapacağıma karar vermekte güçlük çekerim.	☐	☐	☐	☐	☐
14	Belli bir zaman dilimi içinde karar vermem gerektiğinde kararımı kesinleştiremem.	☐	☐	☐	☐	☐
15	Karar verirken tüm seçenekler hakkında araştırma yapmak bana zahmetli geldiğinden o anda en hoşuma gideni seçerim, sonra kararımdan vazgeçerim.	☐	☐	☐	☐	☐
16	Karar verirken çabuk sonuç alabileceğim seçeneği seçerim. Umduğumu bulamadığımda da kararımdan hemen vazgeçerim.	☐	☐	☐	☐	☐
17	Daha önce verdiğim kararlara benzer bir karar verirken bile saatlerce düşünürüm.	☐	☐	☐	☐	☐
18	Kendimi kararsız bir kişi olarak görüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐

Evrak Tarih ve Sayısı: 20/04/2016-2240

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 88083623-044-2240
Konu : Didem ERTAŞ Etik Kurul Onay Hk.

20/04/2016

Sayın Didem ERTAŞ

Enstitümüz Y1412.270001 numaralı Psikoloji Ana Bilim Dalı Psikoloji yüksek lisans programı öğrencilerinden Didem ERTAŞ' ın "LİSE ÖĞRENCİLERİNİN KARARSIZLIK DURUMLARI İLE KENDİLERİNE SAYGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ" adlı tez çalışması gereği "Kendine Saygı Ölçeği" ve "Kişisel Kararsızlık Ölçeği" ile ilgili ölçekleri 18.04.2016 tarih ve 2016/06 İstanbul Aydın Üniversitesi Etik Komisyon Kararı ile etik olarak uygun olduğuna karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Zafer UTLU
Müdür

Evrakı Doğrulamak İçin : <https://evrakdogrula.aydin.edu.tr/enVision.Dogrula/BelgeDogrulama.aspx?V=BENU4MV8>

Adres:Beşyol Mah. İnönü Cad. No:38 Sefaköy , 34295 Küçükçekmece / İSTANBUL
Telefon:444 1 428
Elektronik Ağ:<http://www.aydin.edu.tr/>

Bilgi için: Canan TOPDEMİR
Unvanı: Enstitü Sekreteri

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad: DİDEM ERTAŞ

Doğum Tarihi ve Yeri: 16.10.1986, KADIKÖY

E-posta: didemertas@mynet.com

yildirimbeyazitpdr@gmail.com

Adres: KAYNARCA MH. DENİZ CAD. SEYİR SK. NO:7 PENDİK –İSTANBUL

0216-354-04-17

ÖĞRENİM DURUMU

Lise: 2000-2003 TUZLA ANADOLU LİSESİ

Lisans: 2003-2007 İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK

MESLEK DENEYİMİ

2007-2009 İSTANBUL- ÜMRANIYE YEŞİLVADI KOLEJİ

2009-2012 KOCAELİ-İZMİT REHBERLİK ARAŞTIRMA MERKEZİ

2012-... İSTANBUL-PENDİK YILDIRIM BEYAZIT İLKOKULU